

**ВИЩИЙ НАВЧАЛЬНИЙ ПРИВАТНИЙ ЗАКЛАД
«ДНІПРОВСЬКИЙ ГУМАНІТАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ»**

НАВЧАЛЬНО-НАУКОВИЙ ІНСТИТУТ

**КАФЕДРА ТУРИСТИЧНОГО ТА
ГОТЕЛЬНО-РЕСТОРАННОГО БІЗНЕСУ**

НАВЧАЛЬНИЙ КОНТЕНТ

з навчальної дисципліни

«ОРГАНІЗАЦІЯ МАСОВИХ ЗАХОДІВ»

**Освітній ступінь бакалавр
Спеціальність 242 «Туризм »**

Плани семінарських (практичних)
занять обговорені та схвалені
на засіданні кафедри
22.07.2024 р., протокол №12
Завідувач кафедри

(підпис) _____ Тетяна Тесленко

**Дніпро
2024**

КОРОТКИЙ КОНСПЕКТ ЛЕКЦІЙ «ОРГАНІЗАЦІЯ МАСОВИХ ЗАХОДІВ»

Тема 1. Поняття та види масових заходів, їх загальна характеристика.

- 1. Сутність та характерні риси масових заходів, як соціального явища.**
- 2. Види та класифікація масових заходів.**
- 3. Заходи безпеки та охорона громадського порядку при проведенні масових заходів.**

1. Сутність та поняття масових заходів, як соціального явища.

Найбільшу групу соціально-політичних явищ некримінального характеру становлять різноманітні масові заходи.

Термін "масові заходи" в законодавчих та інших нормативних актах України використовується тільки у зв'язку з правоохоронною діяльністю органів внутрішніх справ. Він широко застосовується як у відомчих нормативних актах, так і в службових документах органів внутрішніх справ. Разом з тим, на сьогодні єдиного наукового визначення цього терміна не вироблено.

Звертаючись до законодавства зарубіжних країн, важливо зазначити, що визначення масового заходу міститься в Законі Угорської Республіки "Про забезпечення безпеки масових заходів" від 22 серпня 1997 року. Так, у ст. 3 Закону зазначається: "масовий захід — це спортивний, театральний або розважальний захід, на якому можуть бути присутні, — якщо йдеться про стадіон, інший об'єкт, що не є будинком, або територію, на якій є можливість проведення масового заходу, — не менш ніж 1000 осіб, а якщо йдеться про спортивну залу або інший будинок, що дає можливість проведення масового заходу, — не менш як 300 осіб".

Так, на думку Л.М. Колодкіна, під масовими заходами слід розуміти великі громадсько-політичні, спортивні, культурні та інші заходи, в яких бере участь

велика кількість учасників, туристів, гостей та місцевого населення.

В.В. Ларін визначив масові заходи як сукупність дій соціального життя з участю великої кількості громадян, які здійснюються для задоволення політичних, духовних, фізичних та інших потреб громадян, постають формою реалізації їх прав і свобод, а також формою соціального спілкування між людьми і способом вироблення єдності установок особистості і суспільства в цілому.

При цьому В.В. Ларін, розглядаючи поняття "масові заходи" виділяє з їх змісту такі характерні ознаки:

- а) наявність великої маси людей;
- б) організованість дій;
- в) наявність цілей або однієї конкретно визначеної мети;
- г) наявність громадських місць;
- д) регламентація порядку проведення масових заходів.

Наявність великої маси людей характеризується тим, що масові заходи різноманітної спрямованості притягують до себе увагу значної кількості людей, які в подальшому приєднуються до учасників цих заходів.

Під організованістю дій слід розуміти чіткий порядок дій всіх суб'єктів, які беруть участь у підготовці і проведенні заходів, що забезпечує їх безпеку, тобто розробляється їх програма, визначаються заходи безпеки, а також учасники самого заходу, їх компетенція, створюються органи координації дій та ін.

Вивчення матеріалів надзвичайних подій, які мали місце при проведенні масових заходів, свідчать про те, що відсутність необхідного їх організаційного забезпечення призводить до тяжких наслідків, дуже часто з людськими жертвами.

Залежно від цілей, масові заходи можуть бути спрямовані на задоволення політичних, культурних, духовних, професіональних, спортивних та інших потреб великої кількості людей, які об'єднані загальними інтересами. Характерною особливістю тут є задоволення деякими групами громадян

різноманітних потреб в конкретному заході. Одні, наприклад, в сфері виконання службових обов'язків (виступ артистів естради), інші групи задовольняють потреби в сфері вільного часу (публіка на культурних і спортивних заходах).

Наступна характерна риса масових заходів витікає з того, що будь-які з них зумовлюються насамперед проявом вольових відносин між людьми. При цьому зазначені відносини виникають і розвиваються не в кожній сфері їх діяльності, а тільки там, де стикаються інтереси багатьох громадян, тобто в громадських місцях.

Заключною, та досить важливою ознакою масових заходів є регламентація порядку їх проведення. Значення її спрямовано на посилення охорони прав, свобод і законних інтересів громадян, а також їх гарантій.

Виходячи з аналізу ознак поняття "масові заходи", можна дати таке його визначення як у широкому, так і вузькому розумінні.

У широкому розумінні масовий захід визначається як організована дія (сукупність дій або явищ соціального життя) з участю великих мас людей, який проводиться в громадському місці у визначеному державою порядку з метою задоволення їх політичних, духовних, фізичних та інших потреб, які є формою реалізації їх прав і свобод.

На відміну від запропонованого поняття масового заходу, в діяльності органів внутрішніх справ він використовується в спеціальному, тобто вузькому розумінні.

Так, масовий захід — це здійснення державними органами, а більшою мірою органами внутрішніх справ комплексу заходів щодо забезпечення охорони громадського порядку і безпеки при підготовці і в період проведення розглядуваних заходів, тобто розуміється як проведення "спеціальної операції".

Масові заходи - це заходи громадсько-політичного, релігійного, спортивного, культурно-видовищного характеру за участю значної кількості громадян, що проводяться з нагоди відзначення офіційних (державних), професійних,

релігійних свят, пам'ятних дат, а також за ініціативою політичних партій, рухів, громадських об'єднань, релігійних конфесій (громад), окремих громадян, спортивних організацій, закладів культури тощо.

Журавлев М. говорить про те, що масові заходи це мітинги, збори, процесії та демонстрації. Так мітинг - публічне зібрання громадян, що проводиться поза приміщенням. Демонстрація - форма індивідуального і колективного публічного вираження думок, що здійснюється у вигляді масового проходження по визначену маршруту.

2. Види та класифікація масових заходів.

З'ясування змісту характерних ознак поняття масових заходів зумовлює необхідність розглянути їх класифікацію, що дає змогу краще характеризувати масові заходи як цілісну систему з властивими тільки їй процесами, виявити їх характерні особливості (риси). Правильне визначення, перш за все, залежить від чіткого, наукового розподілення видів масових заходів.

За змістом масові заходи поділяються на:

а) суспільно-політичні (збори, мітинги, демонстрації, походи, конференції, зустрічі і проводи урядових делегацій та ін.); загально-політичні (мітинги, походи, демонстрації, збори, конференції та з'їзди політичних партій та ін.)

Так, зборами визнаються спільна присутність громадян у попередньо обумовленому часом місці, в ході якої відбувається колективне обговорення і вирішення будь-яких питань.

Демонстрація — це форма організованого відбиття масової, колективної та індивідуальної думки з будь-якого питання суспільного або політичного життя.

Розрізняють такі види демонстрацій:

— мітинг — організована форма висловлення громадської думки, масової підтримки резолюцій, вимог та інших звернень громадян (проводиться в раніше обумовленому місці);

— вуличний похід — форма демонстрації, організована шляхом пересування громадян за попередньо визначеним маршрутом;

— пікетування — форма публічного висловлення колективної чи індивідуальної думки громадян або трудових колективів, яке здійснюється шляхом розташування громадян поруч з об'єктом пікетування;

— маніфестація — поєднання різних видів публічних заходів;

б) культурно-просвітницькі (молодіжні фестивалі, народні гуляння, національні свята, міжнародні виставки, концерти популярних виконавців, дискотеки та ін.);

в) спортивні (олімпіади, міжнародні змагання з різних видів спорту та ін.);

г) інші (релігійні).

Останнім часом значно збільшився інтерес населення до релігії. Можливість задоволення своїх релігійних потреб стала можливою завдяки демократичним перетворенням у країні. Масові релігійні заходи, до яких належать різноманітні свята різних церковних конфесій, обряди і богослужіння, проводяться, як правило, у відповідних храмах в умовах значного скупчення віруючих і просто зацікавлених. На сьогодні, в зв'язку із зміною державної політики по відношенню до церкви, будуються нові і відтворюються старі храми, і ради віруючих постійно поповнюються. Серед них існують секти, діяльність яких має анти-суспільне спрямування та створює небезпеку для оточуючих (наприклад, "Біле братство").

До запропонованого переліку класифікації В.В. Ларін пропонує включити такий вид масового заходу як ритуальні заходи, наприклад, похорони видатних людей, також похоронні процесії жертв великих виробничих аварій, транспортних катастроф, поховання осіб, факт смерті яких в силу тих чи інших причин може бути використаний кримінально-злочинними елементами як привід для групових порушень громадського порядку.

2) за масштабом: міжнародні; республіканські; регіональні; локальні або місцеві;

- 3) за способом виникнення: попередньо організовані, спонтанні;
- 4) за регулярністю проведення:
 - постійні (культурно-масові заходи);
 - періодично повторювані (демонстрації, спортивні змагання, народні гуляння та ін.);
 - разові (відкриття меморіального пам'ятника, меморіального комплексу та ін.);
- 5) за значенням: міжнародні; республіканські; регіональні; місцеві;
- 6) за суб'єктами організації і проведення: організовані державними органами; громадськими об'єднаннями, включаючи міжнародні; релігійними організаціями;
- 7) за містом проведення: в будинках, спорудах; на відкритій місцевості (зокрема на водній акваторії);
- 8) за можливістю участі: загальнодоступні; обмежені соціальним статусом або кількістю учасників, глядачів; такі, що допускають в зоні проведення заходу наявність неорганізованого (тобто такого, що там перебуває) населення;
- 9) за типом спільностей: формальні; неформальні;
- 10) за кількістю учасників: великі; середні; дрібні. Кожному заходу даної групи характерні свої особливості, які вимагають постановки різних завдань і викликають необхідність використання великої кількості організаційно-тактичних засобів охорони громадського порядку. Так, проведення всіх масових зборів, включаючи збори, конференції, симпозіуми, відрізняє від інших заходів визначений склад їх учасників, спільність завдань, сталі стереотипи поведінки людей в подібних ситуаціях, а також високий рівень організаційної підготовки. За цих умов до задачі Служби охорони громадського порядку входить переважно запобігання впливу можливих негативних зовнішніх факторів з боку осіб, які не беруть участь в даних заходах.

3. Заходи безпеки та охорона громадського порядку при проведенні масових заходів.

Охорона громадського порядку при проведенні громадсько-політичних заходів меншою мірою пов'язана з впливом на Індивідуальну поведінку і передбачає перш за все впорядкування групового спілкування. З цією метою забезпечується збір, розташування і пересування учасників заходу, вживаються заходи стосовно попередження їх неорганізованого скупчення в окремих місцях, тобто відбувається впорядкування потоків громадян та їх поведінки.

Ці ознаки масових заходів та з'ясування їх змістовного тлумачення вказують необхідність дослідження особливостей самих заходів та висвітлення факторів, які впливають на організацію охорони громадського порядку органами внутрішніх справ при їх проведенні.

Першою особливістю є значна кількість суб'єктів, які беруть участь у підготовці і проведенні масових заходів. До них насамперед належать організатори масових заходів — громадяни; громадські, релігійні, фізкультурно-спортивні організації; органи просвіти, адміністрація спортивних, культурних споруд (стадіонів, шкіл та ін.), а також органи і організації, які безпосередньо забезпечують охорону громадського порядку — підрозділи внутрішніх справ, СБУ, внутрішні війська та ін.

Окрім цього, проведення значного масового заходу пов'язано із структурною перебудовою роботи служб і підрозділів органів внутрішніх справ. Дана обставина реалізується шляхом створення спеціальних органів управління — оперативних штабів, пунктів управління, різноманітних груп. При цьому додатково залучаються сили і засоби, змінюється режим роботи особового складу та ін.

Органи, підрозділи, внутрішніх справ, з'єднання, частини внутрішніх військ, вищих закладів освіти МВС України виконують завдання щодо забезпечення правопорядку та громадської безпеки під час проведення масових заходів відповідно до Конституції України, Законів України «Про міліцію», «Про

оперативно-розшукову діяльність», «Про пожежну безпеку», «Про внутрішні війська МВС України», інших Законів України, відповідних указів Президента України, нормативних актів Кабінету Міністрів України, наказів, розпоряджень МВС України.

Масові заходи, як соціальні явища, породжують особливу обстановку на тій території, де вони проводяться. Цій обстановці властиві свої специфічні ознаки:

- в деякій мірі порушується нормальний (звичайний) ритм життя району, міста або країни в цілому;
- масові заходи проводяться, як правило, на обмеженій території і за участю великої кількості людей;
- можливість швидкоплинної зміни оперативної обстановки;
- в даній обстановці стихійно формуються певні поза колективні угруповання, які здійснюють вплив на стан громадського порядку та громадської безпеки;
- під час проведення масових заходів можуть виникнути групові порушення громадського порядку, масові безпорядки, бійки, пожежі та інші непередбачені обставини, тобто виникає загроза громадському порядку і громадській безпеці, а також здоров'ю та життю громадян;
- не виключена можливість заподіяння збитків підприємствам, установам і організаціям, а також особистим та майновим інтересам громадян;
- утворюються сприятливі умови для активізації злочинних елементів.

Прикладом групових порушень громадського порядку під час проведення масового заходу можуть бути події, що відбулися 18 липня 1995 року у місті Києві. У цей день відбувалося поховання Патріарха Всієї України-Руси Володимира і в зв'язку із тим, що в траурній процесії приймала участь велика кількість людей, (до речі, приїхали мешканці із багатьох регіонів України, а також закордонні гості – представники української діаспори з Канади, Великобританії, Австралії), та у зв'язку із важливістю і резонансом, які мав

цей масовий захід, органами внутрішніх справ було вжито ряд заходів, а саме: на багатьох ділянках міста припинено рух транспорту та залучений особовий склад не тільки розташованих поблизу органів внутрішніх справ, а й особовий склад спеціальних підрозділів швидкого реагування “Беркут“, Національної гвардії та навчальних закладів системи МВС України.

Керівники цієї процесії категорично заперечували, щоб поховання Патріарха відбулося у відведеному згідно з розпорядженням органів державної влади місці (на Байковому кладовищі), і тому висували вимоги, суть яких зводилася до отримання дозволу провести поховання на території собору святої Софії Київської (Софійський Собор). Однак такого дозволу влада не дала, і не зважаючи на це, процесія усе ж таки попрямувала до Софійського Собору. Все це ускладнювалося тим, що в процесії брали участь діяльні члени такої організації як Українська національна асамблея – Українська народна самооборона (УНА-УНСО), котрі відрізняються, зокрема, своєю агресивністю у ставленні до працівників органів внутрішніх справ, через що й сталося кілька зіткнень активістів УНА–УНСО з кордонами працівників органів внутрішніх справ, які перекривали вулицю. Однак, через певний час, особовому складу органів внутрішніх справ було наказано пропустити процесію і, таким чином, вона прибула на вищезгадану площу.

Через те, що вхід на територію Собору був заблокований працівниками міліції, учасники процесії вирішили поховати Патріарха на тротуарі біля входу. Але під час процесу поховання особовий склад міліції одержав команду про відтиснення натовпу, який зібрався біля брами Софійського Собору, і недопущення поховання в даному місці. Відбулася сутичка між працівниками органів внутрішніх справ і учасниками траурної ходи, серед яких активно опиралися діяльні члени УНА–УНСО, застосовуючи каміння, арматуру, лопати, палиці, ломи та інші предмети. Працівники органів внутрішніх справ, у свою чергу, були вимушені застосувати спеціальні засоби, зокрема гумові кийки та сльозоточивий газ. Опір законним діям правоохоронних органів також чинили сповідувачі культу, люди, у яких

пріоритетним у житті є принцип гуманізму і поваги до ближнього. Як наслідок – постраждали з обох сторін, ганьба з боку світової громадськості та неприємна критика на адресу органів внутрішніх справ.

Даний випадок свідчить про те, що через неправильні, неузгоджені та непрофесійні дії представників вищих органів виконавчої влади, (це питання вирішувалося ні рівні уряду країни), а також через відсутність компромісу і відбулися групові порушення громадського порядку, які призвели до такого сумного закінчення цих подій.

Не зважаючи на різноманітні образи та підбурювальні дії з боку окремих осіб, на підбурення до різного роду конфліктів та застосування сили, співробітники органів внутрішніх справ завжди виявляли витримку, гуманність, застосовували перш за все методи переконання та роз'яснення, а там де було потрібно й рішучі заходи, в межах закону, для припинення злісних порушень громадського порядку та інших правопорушень.

Таким чином, обстановку, в котрій проводяться масові заходи, можна охарактеризувати як особливу, яка є цілком протилежною ніж звичайна. Тому за цією ознакою масові заходи можна віднести до особливих умов.

Супутньою ознакою і важливою умовою проведення масового заходу, на нашу думку, є необхідність застосування спеціальних заходів охорони для забезпечення належного громадського порядку.

Вони можуть бути різними за своїм змістом та здійснюватися не тільки силами органів внутрішніх справ, головне полягає в тому, що вони сприяють створенню умов, які забезпечують успішне проведення масового заходу. Варто зауважити що, коли масовий захід є релігійного характеру, здійснення спеціальних заходів органами внутрішніх справ переслідує вирішення тільки завдань по підтриманню належного громадського порядку, але ніяк не забезпечення досягнення мети цього масового заходу.

Специфіка обстановки, в якій проходять масові заходи, потребує застосування своєрідних заходів охорони громадського порядку та громадської безпеки. В цих умовах органами внутрішніх справ

застосовуються посилені заходи, сутність яких полягає у введенні вищими державними органами, місцевими органами державної влади певних режимних обмежень, додаткових заборон, обов'язків.

Аналіз діяльності органів внутрішніх справ по забезпеченню охорони громадського порядку та громадської безпеки під час проведення масових заходів дозволяє виділити такі заходи:

- визначаються межі території, на якій буде здійснюватись забезпечення охорони громадського порядку;
- оточується зона проведення масового заходу, із якої випроваджуються особи, котрі не є його учасниками;
- обмежується доступ громадян на територію, що охороняється;
- встановлюється пропускний режим в зону проведення масового заходу;
- встановлюється у більшості випадків, особливий режим пересування в середині зони, де проводиться масовий захід;
- припиняється повністю або частково рух транспорту та пішоходів або змінюються маршрути їх руху, переносяться зупинки громадського транспорту, вводяться певні обмеження для пересування особистого транспорту, при необхідності відключається контактна мережа міського електротранспорту, припиняється проведення деяких видів робіт (ремонтно-будівельних, монтажних та ін.).

В цей період вирішуються наступні завдання:

- забезпечення спільно з організаторами заходів, необхідних умов безпеки учасників і глядачів, дотримання встановлених правил поведінки в місцях проведення масових заходів;
- попередження та припинення злочинів, порушень громадського порядку;
- забезпечення безпеки дорожнього руху і пожежної безпеки;
- недопущення послаблення ОГП на території, де безпосередньо заходи не проводяться.

Під час проведення масового заходу працівники міліції зобов'язані:

- знати та виконувати в повному обсязі поставлені завдання
- проявляти виняткову передбачливість та витримку при несенні служби, в різних ситуаціях діяти спокійно та впевнено, особливо під час припинення порушень громадського порядку
- знаходитись в зазначеному місці та без спеціального дозволу не залишати довірену ділянку служби
- виводити з місця проведення масового заходу осіб, які перебувають у стані сп'яніння та інших правопорушників
- у разі виявлення обставин, які ускладнюють проведення заходу або забезпечення громадського порядку, терміново доповісти керівнику, відповідальному за стан ОГП на цій ділянці.

Тема 2. Особливості використання свят в організації масових.

1. Свято як об'єкт наукового дослідження.

2. Свято як основа комплексної підготовки масових заходів.

Класифікація свят.

3. Характерні риси святкових програм та рекомендації по їх проведенню.

4. Особливості підготовки святкових програм.

1. Свято як об'єкт наукового дослідження.

Тлумачний словник української мови визначає Свято як відрізок часу, що виділений в календарі на честь чого-небудь або кого-небудь, має сакральне (непобутове, міфічне) значення і пов'язаний з культурною або релігійною традицією.

Слово також вживається в інших, близьких за змістом, значеннях:

- офіційний день відпочинку, встановлений у зв'язку з календарною подією, протилежність будням;
- масові розважальні заходи, веселе проведення вільного часу;

- день якої-небудь радісної події;
- загальний стан душевного підйому (зазвичай в словосполученнях: «свято життя» і т. п.).

Радянський культуролог М. М. Бахтін сказав, що свято є «первинною формою людської культури». Цивілізаційне значення свята полягає в тому, що через свято визначається система цінностей, що об'єднує соціум. Свято є універсальною і найважливішою рисою цивілізації; в той же час особливості свят відбивають відмінності між цивілізаціями.

Історик Я. Г. Шемякин класифікує свята, відмічаючи наявність в них двох компонент: ритуально-партисипативну (соціальну) і ритуально-сміхову (ігрову). Переважання однієї або іншої компоненти визначає «обличчя» свята.

Наприклад, релігійні свята (в Україні – Різдво) є переважно партисипативними; їх відрізняє «відчута серйозність», почуття залучення до вищих цінностей і циклів Всесвіту.

У сміхових святах (римські сатурналії, бразильський карнавал) домінує розважальна компонента, хоча в цьому сміху як і раніше проявляється, по Бахтіну, «ритуальне осміяння божества прадавніх сміхових обрядів». При цьому часто відбувається «перевертання» існуючого порядку, тимчасове звільнення від пануючих цінностей.

Сміхова компонента свята і функція соціальної інтеграції тісно пов'язані, оскільки сміх виявляється одним з вирішальних чинників подолання дистанцій між чужими традиціями, об'єднує те, що є суперечливим і несумісним.

У хронологічному плані, в дослідженнях свята вітчизняною наукою можна виділити наступні етапи:

- дослідження дореволюційного періоду (XIX ст. і початку XX ст.), представники якого користувалися переважно описово-емпіричним методом у своїх роботах;
- дослідження радянського періоду (XX ст.), в якому учені вивчали свято у рамках теоретичних концепцій;

- дослідження пострадянського періоду (кінець XX і почало XXI вв.).

Результати досліджень, проведених науковцями, можна згрупувати у декілька положень:

1. Свято розглядається як синкретична єдність традицій, ритуалів, звичаїв, видовищ, обрядів, ігор, урочистостей, карнавалів і так далі. Свято є однією з найширших форм святкової культури, яка під час своєї самореалізації відтворює своєрідну організацію соціальної групи зі своїми функціями і завданнями. Святкування загальнонародних, загальнонаціональних урочистостей невеликою соціальною групою є підтвердженням того, що святкуюча група індивідів належить до цієї спільноти.

2. Суть свята полягає в самозбереженні соціальної групи, а сутнісною характеристикою його являється обов'язкова колективна дія. Механізмом забезпечення цілісності групи є колективна сугестія, що впливає на фізичний і психічний стан членів колективу.

3. Генезис свята задовольняв соціально-комунікативні потреби індивіда і групи. Архаїчне свято було способом ритуально-символічної трансляції історичного досвіду, соціального самозбереження групи, соціальної самоідентифікації групи. Природною передумовою свята є потреби в спілкуванні і збереженні колективу, протиставлення понять «ми» і «вони». Реалізація цих потреб приносить людині почуття задоволення.

4. Свято має такі соціальні функції як консервативна, виховна, розважальна, рекреаційна. Головною є консервативна функція свята, як охоронного чинника цілісності і життєздатності групи. На підставі консервативної функції обґрунтовується варіант типологізації свят. По масштабу виділяються свята, що зберігають великі і малі групи; а по мірі розділення свята громадською групою виділяються свята, що зберігають або цілу групу, або її частину. Виховна функція реалізується через задум сценариста і через процес його втілення. Якщо сценарист будує конфлікт на екологічній тематиці (поява Нептуна на пляжі пов'язана з забрудненням

моря), то учасники свята у процесі його підготовки і проведення переймаються ідеєю охорони оточуючого середовища. Розважальна функція закладається в ідею свята за визначенням. Веселі конкурси, розіграші, сценки повинні викликати у глядачів непідробну радість. Якщо мети свята буде досягнуто і всі присутні, учасники і глядачі, отримають задоволення від дійства, то реалізується і рекреаційна функція заходу. У процесі колективної творчості, розваг на лоні природи рекреаційні процеси в організмі прискорюються, що робить свято важливою складовою культурно-рекреаційної анімаційної діяльності у туризмі.

5. Механізми святкового зв'язку групи та індивіда проявляються в обов'язковій участі індивіда в колективних ритуальнообрядових заходах, в «каналізації» негативної енергії індивідів, в загальному консолідуєчому сміху, масовості святкових заходів, в забороні на буденні форми діяльності під час свята, в покаранні за недотримання цієї заборони. Зв'язок групи і індивідів також здійснюється в такій незвичайній формі «свята навпаки», як похорони.

6. Нині спостерігається тенденція створення наднаціональних свят і взаємопроникнення святкової обрядовості різних народів і держав, «стирання» меж між святковими культурами. Поступове зникнення етнічних особливостей свят призводить до збіднення палітри свят, безповоротної втрати цілих пластів культури. У сучасному товаристві, що динамічно розвивається, традиційні свята всупереч глобалізаційним процесам виступають як засіб консолідації індивідів з метою збереження своєї групи і національних культурних традицій.

2. Свято як основа комплексної підготовки масових заходів.

Класифікація свят.

Історія масових форм свят свідчить, що в усі епохи, в усіх країнах для людства була характерна тяга до масових вистав, видовищ, театралізованих свят. Це пояснюється тим, що масове свято є вираженням емоційного

настрою мас, і при грамотній і професійній організації свята узгоджуються, приходять у відповідність інтереси держави і настроїв народу.

Сьогодні також неможливо представити наше життя без свят, які передбачають різноманітний комплекс політичних, культурних, художніх, естетичних, анімаційних дій.

Свято – це захід з активною, творчою участю населення, присвячений видатним подіям, традиційним датам, ювілеям, вшануванню працівників певних професій.

У світовій літературі існує два підходи до розуміння природи свята:

- свято виникає завдяки святковому стану душі людини (тобто календарне свято вторинне) ;

- свято або святковий настрій є конкретним відгуком кожної людини на святкову подію.

Обидва погляди на сутність свята мають право на життя. Перший стосується більшою мірою індивідуальних переживань кожної людини, другий виводить на колективні реакції соціуму.

Свято – це дуже важлива первісна форма людської культури її неможливо вивести і пояснити, виходячи лише з практичних умов і цілей суспільної праці. І потреба в періодичному відпочинку, у відновленні психофізичних функцій організму не створює святкової ситуації. Свято завжди мало глибоке змістовне, світоспоглядальне наповнення. Ніякі спроби організації і вдосконалення суспільно-трудового процесу, ніякий відпочинок або перерва в роботі самі по собі ніколи не можуть бути святковими. Щоб вони стали такими, потрібно виконання двох умов.

Святковість завжди мала суттєве відношення до часу. В основі свята лежить певна і конкретна концепція природного (космічного) біологічного та історичного часу. Щоправда, далеко не всі переломні моменти нашого життя спонукають до свята. Досвід багатьох офіційних свят Середньовіччя, Нового часу, радянської пори показують, що вони були скоріше ідеологічними акціями, створеними на потребу якоїсь групи людей. Ці свята нікуди не

виводили із існуючого світопорядку і не створювали ніякого іншого життя. Навпаки, вони освячували, санкціонували існуючий лад і сприяли його закріпленню. Ніхто не в змозі змусити людину святкувати кимось вигадане свято. Лише вона сама може визначити, чи святкова ця подія для неї, чи ні, лише в її душі зароджується відгук на зовнішні подразники. Чим вони сильніші, тим сильніша зворотна реакція. Якщо потужна енергія позитивної для людини великої події увійшла в її свідомість і підсвідомість, вона обов'язково перетвориться на бажання повертати хоча б відгуки цієї події ще і ще.

Свято – це бажана, очікувана подія. Саме процес очікування свята формує внутрішню настанову на святковий настрій, і чим воно ближче, тим сильніші позитивні емоції.

Попри те, що святковий настрій може зародитися в душі однієї людини, свято все ж – подія колективна. Люди, що створили святкове середовище, створили й умови для більш активного процесу обміну позитивною енергією. Коли позитивно налаштована людина віддає свою енергію іншим, то навзаєм отримує значно більший потік святкової енергетики. У цьому середовищі навіть не святково налаштована людина відчує приплив енергії і, як результат, включиться у загальне дійство.

Усі ці особливості свята повинні враховуватись при його підготовці.

Свята розподіляються на побутові (сімейні), релігійні, державні, календарні, свята казкових героїв і окремих професій. Вони можуть бути офіційними й неофіційними, сільськими і міськими, постійними або разовими.

Кожен народ, кожен етнос має свою святкову культуру. Багато свят увійшли до програм перебування туристів у тій чи іншій країні. Немає кращого способу пізнання культури народу, ніж участь в одному з народних свят.

Як правило, свято – це комплексний захід, в якому як засоби виразності представлені музика, пісня, танець, слово, елементи театралізації, гра тощо.

Усі ці види мистецтва презентують культуру народу в особливій образно-виразній формі.

Натепер свята можуть називатися карнавалами, фестивалями, святковими акціями. Головне, щоб вони носили святковий характер і створювали святковий настрій усім присутнім.

Об'єктами розважального туризму найчастіше стають народні свята. Вони можуть бути представлені у формі змагань з традиційних автентичних видів ігор, наприклад, Фестивалі вікінгів у Великобританії (Йорк), Афі́нський марафон в Греції, Апельсинові бої в Івреї (Італія), Біг биків в іспанській Памплоні.

Привабливими для туристів є свята урожаю. Щоправда, форми у них різні. Так, в іспанському містечку Бунол, що біля Валенсії, кожного року відбувається свято «Томатіна», кульмінацією якого стає «битва помідорів». Для цього свята привозять 120 тонн зрілих помідорів і десятки тисяч учасників свята перетворюються на мішені помідорних атак.

В Україні є дві самодостатні події, що привертають увагу великої кількості туристів. Справжнім святом української культури став Сорочинський ярмарок, що кожного року відбувається на Полтавщині у селі Великі Сорочинці. Головною темою ярмаркової анімації тут є театралізація творів М. В. Гоголя. Другим великим святом, що належить до найатрактивніших туристичних подій в Україні, є Свято семи культур, яке щорічно відбувається у м. Кам'янець-Подільський, що на Хмельниччині. Це свято зовсім молоде (вперше організоване у 2001 р), але незважаючи на це, воно стало дуже популярним як в Україні, так і за її межами.

Популярними серед туристів є свята їжі і напоїв. Одним з найбільших свят напоїв є фестиваль пива «Октоберфест» у Німеччині. Весняні фестивалі проходять у всіх країнах, що виробляють вино Італії, Франції, Іспанії, Угорщині. Але й країни, не дуже відомі як виробники вин, мають подібні свята та ж Німеччина, Чехія, ПАР, Китай. Серед свят їжі виділяються фестивалі сиру в Голландії, Швейцарії, Франції, Великобританії.

Шановані в світі свята, пов'язані з природними явищами.

Без сумніву, одним з найцікавіших у світі є вже згадане українське свято Купала. Цікавим для туристів будуть китайське Свято Середини осені або Обряд «місячних коржів», японське Свято Цвітіння сакури, індійське свято весни «Холі», Свято перших плодів «Нквала», що проходить в африканському Свазіленді.

Привабливими об'єктами туризму останнім часом стали релігійні свята. Кожна релігія має свої свята, серед яких є найголовніші. Вони, як правило, і приваблюють туристів до центрів святкування. Кожне таке свято має свій колорит, свою ідею і засоби виразності.

До найголовніших християнських свят належать Різдво, Великдень, Свята Трійця.

3. Характерні риси святкових програм та рекомендації по їх проведенню.

Основні характерні риси святкових програм:

- доступність сприйняття;
- атмосфера сприйняття;
- взаємодія туристів з фахівцями-аніматорами;
- взаємодія туристів між собою в процесі участі в святковій анімаційній програмі;
- безпосередня участь туристів в святковій програмі і вплив на їх емоції.

Доступність сприйняття показує, наскільки святкова анімаційна програма доступна з точки зору сприйняття різними віковими категоріями туристів, їх соціального положення, пори року, місця проведення.

Атмосфера сприйняття. Святкова програма сприймається через чуттєві відчуття туриста, його настрої і емоційний фон.

Взаємодія туристів з фахівцями-аніматорами. Фахівці-аніматори є головною ланкою в системі обслуговування, вони повинні ретельно продумати сюжет анімаційної програми і участь туристів в кожній фазі її

проведення, від початкової стадії до укладення.

Взаємодія туристів між собою в процесі участі в святковій анімаційній програмі. Туристи не лише сприймають програму візуально, вони стають частиною представлення, проявляючи активність в участі, ініціативу у дії.

Безпосередня участь туристів в святковій програмі і вплив на їх емоції. Включення туристів в систему дії підвищує рівень задоволеності побаченим і почутим, створює гарний настрій і емоційний підйом, знижує можливу прискіпливість до інших видів послуг.

Одним з важливих принципів програми при організації святкових заходів є опора на самодіяльність і активну участь туристів в заходах не лише в якості глядачів, але і учасників, організаторів, ініціативних активістів. Туристські установи можуть розраховувати на успіх тільки за умови, якщо будуть тісно пов'язані з туристами, розвиваючи у них ініціативу, інтерес, активність, ентузіазм.

Рекомендації по проведенню свята:

1. Розробити тему, концепцію, «Положення про проведення», «Сценарій».

2. План свята:

- назва свята;
- пропонована дата проведення;
- повний склад учасників;
- погодинний розклад програми;
- інформаційна підтримка;

3. Бюджет, фінансові умови розподілу доходу.

4. Детально прорахувати процес підготовки.

5. Контроль за проведенням.

6. Підведення підсумків.

Тема масового свята визначає характер проведення свята, від неї залежить хід подій і розгортання дій. Щоб розкрити тему, треба наповнити змістом, збудувати в логічній послідовності подання матеріалу, знайти

відповідний образ, що відповідає ідеї, ритму, темпу, музичному оформленню. Саме тема диктує підбір концертних номерів, пісень, танцювальних композицій, сюжетів, що театралізуються. Зразкові теми масових свят: «День міста», «Свято кольорів», «День усіх закоханих», «Свято урожаю».

Для того, щоб свято запам'яталося необхідно розробити концепцію. Щоб свято не було клоном інших заходів, у нього має бути своя, неповторна концепція. Тобто концепція вечірки, свята – це те, як ви зможете найяскравіше виразити закладену ідею, щоб залишити відвідування вашого заходу надовго в пам'яті у людей.

Створення сценарію свята – перший етап підготовки масового свята. Він визначає шляхи реалізації теми, ідеї, надзадачі масового свята; вирішує питання індивідуалізації, неповторності кожної святкової дії, що театралізується. Створення сценарію є спільною роботою драматурга, режисера, постановника, художнього керівника, групи фахівців-аніматорів, художників, композиторів, музичного оформлювача.

Сценарій масового свята містить: початок, розвиток, кульмінацію, фінал. Міра емоційного напруження кожного епізоду, ритмічність, контрастність, концентрація уваги глядачів, їх зацікавленість, строга взаємодія епізодів визначаються режисером у рамках сценарію. Велике значення в розкритті теми, підйомі настрою, емоційній дії грає художнє і музичне оздоблення території свята, ритм, темп, виконавські і акторські сили, режисерська фантазія, театральні костюми, поетичний настрій.

План свята

Після того, як розроблена концепція, і ви вже маєте уявлення про те, що буде «родзинкою» свята, слід скласти план усього свята від початку до кінця. План свята – це, фактично бізнес – план, куди входить все: від опису концепції до пропонованої кількості людей, які відвідають ваше свято.

Назва свята повинна цілком відбивати його концепцію, залучати до себе увагу, оскільки назва – це обличчя свята. Чим оригінальніше буде назва свята, тим більше шансів, що люди захочуть дізнатися, який зміст свята за ним

криється. Також необхідно визначити склад учасників. Склад учасників необхідно визначати з наступних питань:

На яку категорію публіки ви розраховуєте на своєму святі?

Яке потенційне місце (краще, якщо декілька варіантів, щоб була можливість вибору) проведення вечірки?

Який формат музики домінуватиме впродовж усього заходу?

Розклад програми проведення свята краще продумати так, щоб найбільш яскраві номери доводилися на пік вечора.

Бюджет

Бюджет свята у більшості випадків – це підсумкова цифра усіх витрат, пов'язаних з організацією і проведенням. Про всяк випадок, майте в запасі бюджет, розписаний по усіх статтях витрат. Для того, щоб визначити, який бюджет у планованого свята, необхідно з'ясувати суми гонорарів пропонувані учасників, суму витрат на рекламу і т. д.

Процес підготовки свята:

- Підібрати місце проведення заходу;
- Запросити для виступів творчі колективи;
- Забезпечити охорону і медичне обслуговування заходу;
- Організувати технічне і господарське обслуговування заходів в т. ч. транспортне забезпечення, пункти громадського харчування, біотуалети та ін. ;
- Визначити місце проведення;
- Організувати рекламно-інформаційний супровід заходів, роботу з рекламодавцями і спонсорами;
- Забезпечити оформлення місця проведення;
- Встановити професійне устаткування;
- Провести урочисте «Відкриття» і «Закриття» заходів;
- У рамках заходу провести: семінари, майстер-класи, виставки, зустрічі з відомими майстрами, показові виступи, спеціальні заходи для рекламодавців і спонсорів.

Контроль за проведенням. День свята – остання напруга. У це день необхідно зібрати у себе підсумки усієї виконаної роботи по організації. Здзвоніться з усіма учасниками і уточніть час їх прибуття на свято. Простежте, щоб гримерна кімната для учасників була в належному стані і в ній було усе необхідне, гардероб функціонував. Під час проведення свята контролюйте дотримання розкладу виступів, за 10 хвилин до кожного перевіряючи готовність. Будьте пильні відносно вживання алкоголю учасниками навіть після їх виступу. Одним словом, намагайтеся контролювати роботу усіх задіяних у святі учасників.

Підведення підсумків. По закінченню свята і вирішення останніх супутніх питань, не квапитеся від'їжджати зі свята. Простежте, щоб ні ким з учасників не було нічого залишено з особистих речей. Якщо ви в результаті отримали те, на що сподівалися, – значить, свято вдалося! Для себе ж відмітьте усі помічені впродовж проведення свята мінуси і постарайтеся надалі, по можливості, не допустити їх присутності, а відмічені плюси узяти на озброєння.

Одним із найскладніших завдань є організація свят на базі туристичного закладу. Найрозповсюдженіші свята, які проводяться на базі туристичного закладу:

- свята казкових і міфологічних героїв (Свято Попелюшки, Свято Нептуна),
- свята природи (лісу, моря, річки, квітки) ;
- народні свята (Купала, Масляна, Русалчин тиждень) ;
- релігійні свята теж проводяться в туристичних закладах, але вони все ж носять розважальний характер (Миколая, Різдво, Пасха) ;
- календарні свята (Новий рік, 1 травня, державні свята).

Оскільки свято – це комплексний захід, його організація потребує серйозних творчих зусиль, наявності спеціальних знань і хоча б невеликого досвіду (його повинен мати шеф-аніматор).

Свято як основа комплексної підготовки масових заходів. Класифікація

свят.

3. Характерні риси святкових програм та рекомендації по їх проведенню.

4. Особливості підготовки святкових програм.

До підготовки свята необхідно відноситися з почуттям високої відповідальності, наділяти кожен програму індивідуальними якостями, використати психологічні нюанси, відбивати у святі не лише факти, але і своє світовідчуття, ідейну переконаність, схвильованість, громадянську позицію. Тому організацією масових свят повинні займатися спеціально підготовлені режисери, постановники, професіонали, фахівці-аніматори, що дозволяє уникнути штамтів, ремісництва, шаблону.

Особливості підготовки програми масового свята:

- необхідно враховувати вид заходу (концерт, театралізований вечір, дискотека, спортивно-масове дійство) ;
- багатоцентровість дії;
- драматургія масового залежить від місця і масштабу дії та використання художніх засобів;
- участь команди аніматорів (а не окремих фахівців) ;
- складність композиції анімаційної програми;
- широке застосування прийомів активізації публіки.

Масове свято припускає одночасне виникнення відразу декількох осередків художньої дії. Кожен учасник може вибрати для себе будь-який об'єкт уваги. Багатоцентровість масових свят набуває особливого сенсу під час карнавального ходу, маскарадних шоу, фестивалів, які вимагають чіткого ритму, майданчиків для танців, атракціонів, свободи для руху акторів в театральних костюмах, проїзду декорованих машин. У сценарії масового свята необхідно передбачити порядок руху колон, продумати організацію мітингу, спланувати прихід глядачів.

Драматургія масового свята залежить від двох обставин:

- від місця і масштабу дії масового свята; (Свято по своєму масштабу може бути загальноміським, загальнонаціональним, туристським, клубним, дитячим, молодіжним, студентським. Воно може проходити в місті, в сільській місцевості, на стадіоні, у Будинку культури, в зоні відпочинку, в парку, на туристському майданчику, в школі, в інституті. Від вдало вибраного місця проведення масового свята залежить високий емоційний настрій публіки і успіх задуманого) ;

-від використання художніх засобів; (До них відносяться: декорації, оформлення сцени, площі, ігрового майданчика; атрибути, які використовуються в процесі представлення; додаткові елементи свята: фейерверк, салют, запуск голубів, повітряних куль, політ літаків і т. п., що допомагають виразити ідею свята).

В якості засобів виразності і дії на глядачів використовується компоненти: танець, пісня, емоційно-жива картинна композиція, що припускає миттєве перемикавання уваги глядачів з одного об'єкту на інший без деталізації і психологічних мотивувань.

Команда аніматорів. Організація анімаційної діяльності як складова частина технологічного процесу вимагає суворого дотримання повної професійної самостійності усіх фахівців і одночасно всемірного розвитку їх активності і ініціативи у рамках конкретних завдань своїх структурних підрозділів. Як правило, таких структурних підрозділів декілька. У кожного організатора своє поле діяльності.

Менеджер анімаційної служби організовує і координує роботу усіх відділів.

Організатор спортивно – оздоровчої діяльності відповідає за ранкову гімнастику, зайняття аеробікою, зайняття у басейнах і на море, рухливі ігри, спортивні змагання і свята. Спортивна анімація припускає теоретичну підготовку, оскільки результат можливий тільки тоді, коли є теоретична база. І тут може бути використано все, що напрацьовано і створено людством в цій області на даний момент. Це і давно знайомі усім ігри з відомими умовами і

правилами; і зовсім нові, розроблені прямо тут, в процесі спілкування; і запропоновані кимось з відпочивальників, модернізовані, пристосовані до цієї ситуації і запозичені у колег з сусіднього готелю.

Організатор розважальних програм займається розробкою сценаріїв, підготовкою і проведенням всіляких культурно-розважальних заходів. Окрім цього важливо – де розігруватиметься це дійство, визначитися з темпом, ритмом, включенням ефектних моментів і репетиційним періодом.

Організатор роботи з дітьми. Одним з важливих напрямів аніматорської діяльності є анімація для дітей. Це творчий і копіткий процес і завданням дитячого аніматора є організація дозвілля дітей, розвиток їх пізнавальної, фізичної і психологічної сфери. План роботи складається заздалегідь і, можливо, коригується в ході проведення зайняття, залежно від присутнього контингенту дітей і інших умов. У цьому плані повинні вдало поєднуватися і мати оптимальну кількість спортивних і культурних заходів, необхідних для розвитку дитини. Для організації ефективної роботи з дітьми необхідно мати відповідні приміщення перебування дітей у будь-яку погоду, оснащені різним інвентарем для малювання, ліплення, рухливих і розвиваючих ігор і так далі

Організатор туристсько-екскурсійної роботи Комплектує групи для екскурсій, підбирає екскурсоводів і ін.

Основну увагу під час роботи над концертом треба приділяти його композиції (від італ. – складання, зв'язування, з'єднання). Енциклопедії трактують термін «композиція» по-різному, але загальний сенс формулювань приблизно такий: композиція – ця складна єдність різних компонентів, яка досягається в процесі творчості. При роботі над композицією, пов'язаною з видовищними формами, завжди допомагає знання основних прийомів монтажу (див. лекцію 12 с. 73) : паралельний, контрастний, логічний, ретроспективний, прийом рефрену, асоціативний.

Активізація публіки. Учасники свята діляться на дві групи:

- безпосередні, активні учасники – актори, працівники сфери культури, фахівці-аніматори, технічні працівники;

- пасивні учасники – туристи, екскурсанти, глядачі.

Важливе завдання фахівців-аніматорів – об'єднати обидві групи, встановити тісний зв'язок, контакт між дією і сприйняттям. Туристи повинні співпереживати, активно включатися в дію свята, емоційно виражати своє відношення. І тоді, завдяки азарту аніматорів, дохідливій і зрозумілій формі, захоплюючій дії, частина пасивних глядачів переходить в розряд активних учасників.

Важливими способами підвищення зацікавленості глядача в ході масового свята є:

- активне включення глядача в дію;
- максимальне зближення виконавців і глядачів шляхом перетворення глядачів на учасників масової дії;
- емоційна дія на глядача (ігрове, музичне, світлове, колірне, фейєрверк) ;
- привертання уваги учасників до атракціонів, конкурсів, ігрових елементів;
- заохочення зацікавленості глядача сувенірами, подарунками, сюрпризами.

Тема 3. Сценарно-режисерські основи масових заходів в туризмі.

1. Сценарій програми масових заходів: поняття, різновиди.
Монтажний лист. Мізансцена програми заходу.
2. Сценарний план. Сюжетний хід. Композиційна побудова розважальної програми заходу.
3. Методика організації режисерсько-постановчого процесу.

1. Сценарій програми масових заходів: поняття, різновиди.

Монтажний лист. Мізансцена програми заходу.

Програма масових заходів (розважальна програма) – це комплексний видовищно-розважальний захід, створений з використанням художньо-творчих методів поживлення процесу рекреації туристів.

Формування розважальних програм має три основні етапи:

- сценарну розробку;
- режисерське втілення сценарію на ігровому чи сценічному майданчику;
- реалізацію ідейно-тематичного задуму сценариста і режисера аніматорами.

Функцію розробки сценарію, як правило, виконують режисери-постановники (топ-аніматори, шеф-аніматори).

За видами сценарії анімаційних програм поділяються на:

- сценарії театралізованих програм (капусників, вистав, шоу тощо) ;
- сценарії музичних програм (концертів, музичних конкурсів і фестивалів, музично-салонних заходів тощо) ;
- сценарії танцювальних програм (балів, танців під живу музику, дискотек тощо) ;
- сценарії вербальних або інформаційних програм (тематичних вечорів, вечорів запитань та відповідей, круглих столів, дискусійних заходів тощо) ;
- сценарії ігрових програм;
- сценарії комплексних заходів (свят, фестивалів, карнавалів тощо).

У залежності від форми заходу і його завдань сценарії поділяються на два види:

- літературний;
- режисерський.

Літературний сценарій – це послідовне, докладне, літературне викладення змісту і дії анімаційного заходу, переважно театралізованої форми (театралізованих шоу, концерту, вистави, свята). Літературний сценарій

театралізованих програм має свій робочий варіант – монтажний лист. Це своєрідна карта режисера, на якій розкреслена вся майбутня програма і розписані всі деталі.

Монтажний лист анімаційного заходу зазвичай має такий вигляд:

Дія	Текст	Звукоряд	Світло	Відеоряд	Примітки
-----	-------	----------	--------	----------	----------

Звукоряд програми розробляють сценарист-режисер спільно зі звукорежисером, а світлова партитура є продуктом співпраці режисера з художником.

Режисерським сценарієм називається більш деталізований монтажний лист заходу, що не має літературної основи. Досить багато ігрових, видовищних, танцювальних і навіть вербальних програм не потребують розробки літературного сценарію. Тому шеф-аніматори часто використовують форму монтажного листа для текстового упорядкування майбутньої програми, тобто для створення режисерського сценарію.

Залежно від міри оригінальності розробки сценарії поділяються на:

- оригінальні авторські сценарії містять принципово нові творчі рішення, не повторюють за формою і змістом відомі образи, наповнені оригінальністю, фантазією, залишають в пам'яті глядачів глибокий емоційний слід;
- сценарії компілятивного характеру, які є монтажами, складеними з епізодів, текстів, побудованими на використанні відомих сюжетів. Подібний варіант найбільш поширений, має попит і популярність, але повинен мати певну міру авторської індивідуальності і оригінальності думок;
- сценарії-імпровізації, де основна сценарна робота полягає в підготовці текстів для ведучих програму. Потім визначається круг учасників, що виступають без детальної розробки текстів. Головне місце відводиться імпровізації, невимушеній розмові з глядачами. Цей варіант також має бути наповнений елементами творчості, оригінальності, несподіваних сюрпризів.

Технологія сценарної розробки анімаційної програми включає:

- опис місця дії (сценічного чи ігрового майданчика) ;
- виклад змісту сценічних чи ігрових дій;
- послідовний виклад усіх дій, що відбуваються на сценічному чи ігровому майданчику і після основної дії, можливі варіанти розвитку подій, що не можуть обмежуватися рамками сценарію (під час масових свят, карнавалів, фестивалів) ;
- текст для ведучого (ведучих), зв'язки між номерами, епізодами, ігровими блоками, діалоги і монологи;
- тексти для кожного виконавця;
- опис світлових, шумових, кіно-і звуко ефектів,
- опис і графічне зображення мізансцен, особливо масових, переходів і зв'язків між ними,
- розробку художньо-декоративного оформлення;
- виклад передбачуваних прийомів для залучення глядачів до дії (активізації публіки).

2. Сценарний план. Сюжетний хід. Композиційна побудова розважальної програми заходу.

Робота над створенням сценарію масового заходу здійснюється у декілька етапів:

1) Визначення його теми та ідеї. Тема передбачає розкриття суті певного кола життєвих явищ, відібраних і висвітлених автором «Про що». Ідея – це головна думка, втілена в подіях, що зображуються.

2) Визначення сценічного чи ігрового майданчика:

- його площі і форми;
- місця і особливостей розташування;
- архітектурної специфіки (закрите приміщення, літнє приміщення з дахом, майданчик просто неба) ;
- кількості посадкових і стоячих місць;

- ступеню контактності потенційної аудиторії з аніматорами;
- акустичних особливостей майданчику чи приміщення, в якому передбачено проведення заходу, ступеню забезпеченості стаціонарними світло і звукотехнічними засобами. Визначивши специфіку ігрового чи сценічного майданчика, сценарист розробляє сценарний план.

3) Сценарний план – це своєрідний проект майбутнього заходу, в якому викладено послідовність розвитку дій, а також його основні текстові моменти.

4) Сюжетний хід – це прийом, за допомогою якого реалізується дія і компонується в єдине ціле весь художній і документальний матеріал. Якщо в сценарії потрібно побудувати певну сюжетну лінію з діючими особами, то для цього необхідно знайти оригінальний сюжетний хід.

5) Визначення композиції сценарію. Композиція – це організація дії і відповідне розташування матеріалу. Звичайно, у суто розважальних заходах вимоги до композиції сценарію дещо спрощені. Але і в ньому повинні бути: експозиція, зав'язка, розвиток дії, кульмінація, розв'язка і фінал.

Експозиція (від лат. опис, виклад) експонує, пред'являє тему вечора, вводить глядачів в пропоновані обставини дії. Видаються дійові особи, учасники і герої оповідання. Експозицію можна назвати прологом.

Зав'язка – подія, з якої і розпочинається розвиток дії. Тісно пов'язана з експозицією.

Розвиток дії – найдовший за часом відрізок дії, який може складатися з декількох епізодів, розташованих по наростаючій. Дію вечора неможливо організувати без визначення конфлікту.

Кульмінація – момент найвищої емоційної напруги в розвитку дії. Це найяскравіший, найемоційніший епізод.

Розв'язка – вирішення конфлікту, перемога однієї з протиборчих сторін.

Фінал – це свого роду епілог, тобто остаточне прояснення усіх ситуацій, вирішення головних і побічних конфліктів.

6) Визначення прологу та епілогу – найважливіших елементів

сценарної конструкції. Пролог задає тон усій дії. Це своєрідний камертон, що визначає загальну тональність анімаційного заходу. Епілог завершує тему і часто буває кульмінаційною точкою театралізованої програми.

7) Розробка і графічне зображення мізансцен. Мізансцена анімаційної програми – це своєрідна геометрія сценічної або ігрової дії, що виходить із задуму сценариста-постановника, його ідейного й образного бачення програми.

8) Художній монтаж підготовленого матеріалу. Монтаж – це творчий процес в створенні сценарію, відбір кращих номерів вистави, і включення їх в єдине ціле відповідно до режисерського задуму.

Найчастіше в сценаріях представлень застосовуються наступні прийоми монтажу:

- послідовний прийом – кожен матеріал логічно продовжує зміст і настрої попереднього;

- паралельний прийом – в один і той же час розробляються і зіставляються дві паралельні лінії оповідання, життя двох героїв, дві лінії поведінки і т. п. ;

- прийом контрастного зіставлення матеріалу – протиставлення різних за змістом і настрою матеріалів;

- прийом лейтмотиву – повторення фрагмента, музики або дії;

- ретроспективний прийом – перехід з сьогодення в епізод що оповідає про події минулого;

- асоціативний прийом – найскладніший, розрахований на те, що в момент художнього стику двох епізодів у глядача виникнуть певні асоціації.

3. Методика організації режисерсько-постановчого процесу.

Вирішальним етапом підготовки масового заходу є організація режисерсько-постановчого процесу.

Очолює цей процес шеф-аніматор, який, як правило, виконує функції

сценариста-режисера, а інколи й аніматора за напрямом. Така багатофункціональна професіограма шеф-аніматора дозволяє йому комплексно і безпосередньо впливати на весь процес створення анімаційної програми від ідейно-тематичного задуму до його втілення на сценічно-ігровому майданчику.

Анімаційна режисура – це мистецтво створення цілісного видовищно-ігрового дійства з елементами активізації публіки, що об'єднується єдиним художнім задумом.

Анімаційна режисура передбачає декілька специфічних підходів до постановки програм.

1) Режисура вербальних програм передбачає ретельну підготовку тексту ведучого або доповідача і стилю подачі матеріалу. Режисер відпрацьовує з аніматорами, задіяними у вербальній програмі, культуру мовлення і техніку спілкування, акцентуючи увагу на артикуляції, жестикуляції, інтонації, проводить тренінги для розробки мовного апарату.

2) Режисура ігрових програм базується на максимально ефективній організації простору ігрового майданчику, де аніматор знає свій маневр під час проведення гри, а члени журі і глядачі мають можливість у деталях бачити всі переміщення гравців і чути їх репліки.

3) Режисура музичних програм, у першу чергу фестивалів, конкурсів, концертів відрізняється більшим, ніж у вербальній чи ігровій режисурі, спектром засобів виразності. Режисер при підготовці музичних програм застосовує слово (конферанс), костюм (особливо у виступах фольклорних колективів), світлові ефекти, звукорежисерський монтаж, феєрверки.

4) Режисура танцювальних програм у туристичній анімації передбачає введення у канву заходу прийомів активізації публіки за рахунок жвавого спілкування аніматорів з рекреантами, використовуючи при цьому засоби рольової або конкурсної гри.

5) Режисура святкових та театралізованих заходів вимагає від режисера вирішення найбільшої кількості творчих завдань. Тому однією з

найпопулярніших форм анімаційних програм є театральне свято, де основними дійовими особами є герої казок і міфів, карнавальні королі і королеви, народні герої та представники флори і фауни (Дід Мороз, Нептун, Бахус, Міккі Маус, Попелюшка, Ярило, Купало, Маланка, Василь тощо).

Першим етапом постановочного процесу є режисерська експлікація. Режисерську експлікацію слід розглядати як основу постановочного плану заходу спочатку в письмовому, а потім в усному викладі режисера. Постановчий план – це своєрідна технологічна програма побудови режисерсько-постановочного процесу, викладена у логічно-послідовному порядку. Експлікація виступає початком цього процесу.

Сутність режисерської експлікації полягає у викладенні перед художньою радою чи режисерсько-постановчою групою, до якої входять всі творчі і технічні працівники (хореограф, художник-сценограф, звукорежисер, відеоінженер, художник зі світлових ефектів, аніматори), основної концепції майбутньої постановки. Експлікація дозволяє режисеру пояснити членам творчої групи ідейно-тематичну спрямованість заходу, розподілити ролі між виконавцями, дати потрібні рекомендації щодо розуміння аніматорами цих ролей.

Другим етапом постановочного процесу є робота над епізодами чи номерами програми.

Номером в програмі заходу слід вважати закінчену форму виступу в будь-якому жанрі сценічного мистецтва.

Суттєву частину репетиційного процесу займає робота режисера над музичним, світловим і візуальним оформленням заходу. У цій роботі беруть безпосередню участь звукорежисер, художник, відео інженер. Якщо у програмі заходу є танцювальні номери, то режисер повинен присвятити частину репетиційного процесу роботі з хореографом.

Тема 4. Особливості ігрової та спортивної анімації.

1. Гра як складне соціокультурне явище.
2. Ігрова програма. Оцінка технічних засобів.
3. Спортивні масові заходи. Методика проведення рухливих ігор. Ігри в басейні.

1. Гра як складне соціокультурне явище.

Гра – складне соціокультурне явище, роль якого в житті особистості важко переоцінити. Довгий час гра була невід'ємною складовою культурно-дозвіллевої діяльності народів світу. Гра є ефективним рекреаційним засобом.

У процесі гри задовольняються пізнавальні, комунікативні, естетичні, рекреаційні потреби людини. За допомогою цілеспрямованого використання ігрових форм анімації вирішуються важливі завдання виховання людей та розповсюдження культурних цінностей.

Включення в ігрові дієства диктуються не практичною необхідністю чи суспільними обов'язками, а виключно бажанням отримати радість і насолоду. Людина сама вирішує, коли і де починати і закінчувати гру. Вона грає тому, що це їй подобається.

В ігровій анімації використовується різноманітні форми ігрові діяльності. Серед них виділяються:

- спортивні ігри;
- «дворові» ігри;
- рухливі ігри;
- настільні ігри;
- інтелектуальні ігри;
- рольові ігри;
- ігри з естради;
- віртуальні ігри;
- азартні ігри.

Крім того, ігри можуть розподілятися за принципом віку учасників:

- дитячі (молодшого, середнього, старшого дитячого віку) ;
- юнацькі;
- молодіжні;
- для людей середнього віку;
- для людей третього віку;
- універсальні (для декількох вікових категорій).
- Ігри також розподіляються за принципом кількості учасників:
- масові;
- групові;
- індивідуальні (парні) ;
- командні;
- сімейні.

2. Ігрова програма. Оцінка технічних засобів.

Ігрова програма – це комплексний анімаційний захід, в якому різноманітні ігрові форми об'єднуються ідейно-тематичним задумом.

Перш ніж розпочинати роботу по створенню ігрової програми, треба:

- оцінити якісний склад потенційної аудиторії (її вік, освіту, стан здоров'я тощо) ;
- розміри і форму ігрового майданчика;
- наявність і якість необхідних технічних засобів і реквізиту.
- Оцінка потенційної аудиторії може відбуватися двома шляхами:
- за принципом спеціалізації рекреаційного чи туристичного закладу;
- методом попереднього спостереження.

Досить легко визначити якісний склад рекреантів (туристів) у дитячому рекреаційному закладі. Зрозумілі потреби і можливості мешканців казино-готелів.

Складніше зрозуміти потреби туристів-індивідуалів, що зупиняються в

готелі на короткий час, створюючи досить строкату аудиторію. У цій ситуації треба максимально урізноманітнювати зміст і форму анімаційних програм, враховуючи при цьому побажання керівництва готелю.

Оцінка ігрового майданчика: По-перше, треба з'ясувати з якого матеріалу зроблено покриття підлоги. На асфальтовому покритті не можна ні танцювати, ні проводити рухливі ігри. Грунтове покриття вимагає лише спортивного взуття. Універсальний варіант покриття для ігрового майданчика – це жорстка, без щілин дерев'яна підлога або спеціальне штучне покриття, замовлене під конкретні ігри. Часто оцінка форми і розміру ігрового майданчика, його забезпеченість стаціонарними технічними засобами підказують ідею та тему ігрової програми, а також її форму.

Багато, щоб технічні засоби відповідали завданням, що ставлять перед собою аніматори. Звуковідтворювальна апаратура повинна бути достатньо потужною, щоб озвучити увесь майданчик.

У всьому світі під час масових ігрових програм аніматори користуються радіомікрофонами, оскільки шнури від шнурових мікрофонів обмежують можливості маневру аніматорів і заважають учасникам ігрових програм.

Під час проведення ігрової програми аніматор повинен не лише слідкувати за сценарною послідовністю конкурсів і ігор, але й дотримувати культури мовлення, техніки спілкування, толерантного, неупередженого ставлення до учасників гри. При наявності журі ведучий не повинен проявляти видимих симпатій до жодної із конкуруючих сторін.

Розповсюдженою помилкою аніматорів є намагання «силою» залучити до гри людей, які чи то в силу сором'язливості або недостатньої налаштованості, чи то з причини стану здоров'я не хочуть брати участь у грі як гравці. Навіть якщо аніматору вдасться «витягнути» рекреанта на ігровий майданчик, людина буде почувати себе ніяково і насолоди від процесу не отримає. Якщо у аніматора є сумніви щодо бажання потенційної аудиторії активно грати в запропоновані ігри, він повинен заздалегідь подбати про

момент активізації публіки.

1. Публіку треба підготувати психологічно. Підготовка починається з розробки афіші заходу. З неї людина повинна отримати своєрідну настанову «Я йду грати». Якщо після ознайомлення з афішею людина прийшла на ігровий майданчик, значить вона хоче займатися саме цим видом анімаційної діяльності.

2. Допоможе відчувати себе «у своїй тарілці» яскраве оформлення ігрового майданчика, весела музика і комфортність перебування на території «Країни гри». У цій «країні» всі грають, у ній немає споглядальників чи критиків.

3. Стиль ведучого повинен відповідати ідеї розважального заходу. Його зовнішній вигляд, інтонації голосу, міміка, жестикуляція повинні створювати привабливий, веселий настрій. У цій ситуації важливо не помилитися в розподілі ролей у грі, особливо жіночих і чоловічих.

4. Упродовж усієї програми ведучий не повинен забувати про обов'язковий засіб впливу на рекреантів – активізацію публіки. Після кожного конкурсу чи кожного туру люди, які безпосередньо не беруть участі у грі, мають залучатися до активного вболівання «провокаційними» питаннями, приміром «Яка команда, на вашу думку, зараз попереду?» або «Хто з учасниць претендує на приз глядацьких симпатій? Учасниця під номером 1, 2, 3?». Уболівальники емоційно «голосують» за своїх обранців, не помічаючи, як у цей момент піднімається їх життєвий тонус.

1. Завершує ігрову програму підведення підсумків, вручення нагород переможцям і пам'ятних призів іншим учасникам.

2. У завершальному слові ведучий дякує учасникам і глядачам за активну участь у програмі і запрошує усіх відвідати наступні заходи.

2. Спортивні масові заходи.

Методика проведення рухливих ігор. Ігри в басейні.

В практиці організації масових заходів суттєве місце займає спортивна анімація. Під спортивною анімацією слід розуміти комплекс активізуючих програм, сформованих з використанням спортивних ігор. Спортивна гра будується на принципі змагальності – «хто кращий?». Організація спортивно-ігрової діяльності передбачає наявність відповідної матеріальної і прокатної бази. Великі курортні готелі, санаторні комплекси, бази відпочинку проектуються з урахуванням різноманітних потреб рекреантів в активному відпочинку, в тому числі – й у спортивно-ігрових його формах.

Здоровий спосіб життя є основою спортивної анімації. Збереження і зміцнення здоров'я – це головні функції спортивної анімації. Особливе значення в комплексі заходів, спрямованих на розвагу туристів, приділяється спортивним заняттям, змаганням, конкурсам, рухливим іграм тощо.

Необхідно зазначити, що рухливі ігри супроводжують людину з самого народження і до глибокої старості. Через гру ми пізнаємо світ, навчаємося взаємодіяти в колективі, знайомимося з різними моделями поведінки, виявляємо свої знання, активність і багато чого іншого. Однозначно неможливо відповісти на запитання: «Що змушує людину грати?». Бажання активно відпочити? Одержати заряд гарного настрою? Побути у центрі уваги? Очевидно, всі ці відповіді, напевно, і ще багато інших будуть правильними. Але є мотив, про який потрібно пам'ятати завжди.

Кожен граючий хоче одержати приз. Людину незмінно вабить можливість побути переможцем, прилюдно «бути увінчаним лавровим вінком».

Специфіка роботи спорт-аніматорів полягає в тому, що вони не лише інструктори зі свого виду спорту, а й організатори анімаційно-ігрових дій, активізацій, спортивно-розважальних видовищ і змагань. Їх завдання – не чекати рекреантів у певних місцях для занять спортом, а «йти в народ» і активізувати його, залучаючи до спортивної діяльності.

Обов'язки аніматора:

1. В іграх аніматори безпосередньо беруть участь у якості гравців,

ведучих та суддів. В їх завдання також входить підігрів інтересу гравців і контроль за ходом гри, улагоджування можливих конфліктних ситуацій.

2. Під час гри аніматор чітко викладає правила, забезпечує її безперервність, безпеку, організований початок і закінчення з обов'язковим підведенням підсумків і оголошенням переможців.

3. Аніматор повинен завжди ретельно підходити до вибору призів. Вони повинні бути такими, щоб ними хотілося володіти, але зовсім необов'язково дорогими.

4. Цікавий, забавний або престижний приз завжди буде служити могутньою мотивацією для гри. При виборі подарунків варто враховувати аудиторію: що добре старому, то не підходить дитині.

5. Помітний, яскравий або незвичайний реквізит теж найчастіше викликає інтерес до гри. Вгадати бажання аудиторії, зрозуміти, що їй необхідно в даний момент, який мотив керуватиме нею до участі в грі, – це і є завдання аніматора.

6. Рухливі ігри входять практично в усі програми анімації. Як правило, туристи – не новачки, і відкіль б не прибули на відпочинок, усі вони коли-небудь вже займалися спортивними іграми і мають необхідний досвід поведінки в колективі. Динамічність, заводний характер суперництва дозволяє людям розкріпачитися, виявити здібності та таланти, прояв яких стримується у повсякденному житті.

7. Аніматори в основному пропонують ігри зі швидкісними рухами, стрибками тощо. У зв'язку з тим, що, за твердженням вчених, у наш час фізичні можливості людей зросли в порівнянні з їх однолітками в минулому, у рухливих іграх бере участь усе більше і більше вікових груп відпочиваючих.

Класифікація рухливих ігор.

У практиці фізичного виховання існує п'ять видів рухливих ігор:

- тренувальні ігри, що поєднують у собі вправи, які допомагають тренувати слух, уважність, спостережливість;

- сюжетно-рольові, які припускають орієнтування по карті або азимуту, що розвиває уміння зберігати секретні відомості, проходити непоміченими межу;

- ігри-походи, які переслідують освітню мету;

- військово-спортивні ігри, що мають прикладний життєвий характер;

- ігри для відпочинку і розваг.

Вибір ігор і ігрових видів для використання в анімації залежить від самого аніматора, його професіоналізму і підготовленості, складу анімаційної групи і, природно, від можливості інфраструктури туристського центра.

Виховання сили. З метою розвитку сили необхідно підібрати ігри, що впливають на групи м'язів, які без спеціальних вправ розвиваються дуже слабо. В іграх, які сприяють розвитку сили, відпочиваючі повинні переборювати власну вагу або робити протидію своєму супернику.

Виховання швидкості. Ця якість гарно розвивається в іграх, у яких поєднуються такі прояви швидкості, як реакція у відповідь на сигнал аніматора і швидкість мускульних скорочень, кількість рухів на одиницю часу, швидкість пересування тіла і його частин у просторі.

Виховання спритності. Необхідність розвитку спритності пов'язана з освоєнням різних рухів і координації їх у різних сполученнях. Ігри на швидкість і точність, виконання дій на рівновагу і координацію створюють гарну основу для виховання спритності.

Розвиток витривалості. Такі ігри повинні включатися в плани аніматорів для загальнофізичної підготовки і використовуватися перед іграми в баскетбол, футбол або ручний м'яч. У цих іграх витривалість виявляється в динамічних умовах роботи м'язів, в яких чергуються періоди напруги і розслаблення.

Збереження і розвиток гнучкості. Вправи для збереження і розвитку гнучкості складають основу рухливих ігор. Іноді підбираються відповідні

ігри для цілеспрямованого впливу на окремі групи м'язів, зв'язки і суглоби. Такі ігри часто виконують зі спортивними снарядами за допомогою збільшених навантажень, збільшення амплітуди рухів, додаткових розтягань м'язів і зв'язок.

Рекомендовані рухливі ігри на спортивних майданчиках наведені в [2, 3].

Аеробіка. Слово «аеробіка» вперше з'явилося в американській армії в 60-і роки минулого сторіччя. У той час лікар Кеннет Купер проводив дослідницькі роботи для військово-повітряних сил США з аеробного тренування. Основи цього тренування, орієнтовані на широке коло громадян, були викладені в книзі „Аеробіка», виданої в 1963 році.

У зв'язку зі специфічними цілями і задачами, які розв'язуються в різних напрямках сучасної аеробіки танцювальної спрямованості, класифікацію аеробіки можна представити в такий спосіб:

- оздоровча;
- спортивна;
- прикладна.

Оздоровча аеробіка – один з напрямків масової фізичної культури з регульованим навантаженням. Над розробкою і популяризацією різних програм, що синтезують елементи фізичних вправ танцю і музики для широкого кола споживачів, активно працюють різні групи фахівців, які входять в Американську асоціацію аеробіки, Американську аеробічну асоціацію здорового способу життя, Міжнародну асоціацію спортивного танцю та ін. Характерною рисою оздоровчої аеробіки є наявність аеробної частини заняття, протягом якої на визначеному рівні підтримується робота кардіореспіраторної системи.

Методика проведення рухливих ігор.

Приклад оформлення командної рухливої гри

Вишиковування	Зміст	Правила	Вказівки
	<p>Гравці діляться на дві команди, одна з яких -»Мисливці» -стає по колу перед лінією, друга – «Качки» -заходить в середину кола. У «Мисливців» волейбольний м'яч, яким вони повинні вибивати «Качок» з круга, потрапляючи в них м'ячем. «Качки» бігають по кругу, ухиляючись від м'яча. Гравець, в якого потрапили м'ячем, виходить з гри. Коли усі «качки» вибиті, команди міняються місцями. Виграє та команда, яка швидше виб'є своїх суперників. Різновид – гру проводять на волейбольному майданчику. «Мисливці» стають з двох сторін.</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. Під час кидка м'яча «Мисливцеві» не дозволяється переступати межу круга. 2. Попадання в гравця м'ячем, що відскочив від підлоги або землі, не зараховується. 3. «Качка», що упіймала м'яч на льоту, отримує запасне очко, тобто має право повернути вибулого гравця. 	<p>Гравці шикуються в коло і розраховуються на перший-другий.</p>

Класифікація аеробіки залежно від змісту програм:

- програма без предметів, приладь (високої і низької інтенсивності) ;
- програми з використанням предметів і приладів (з утяжувачами, гантелями, амортизаторами) ;
- програми змішаного типу (каратебика, його-аеробіка, та ін.).

Існує також класифікація оздоровчої аеробіки для осіб різного віку і рівня підготовленості:

Для дошкільників, школярів, юнацького віку, для дорослих молодіжного, середнього і старшого віків.

За статтю: для жінок (для вагітних), для чоловіків.

За рівнем підготовленості: початкуючі, 2-й, 3-й рік навчання і т. д.

Спортивна аеробіка – це вид спорту, в якому спортсмени виконують

безперервний і високоінтенсивний комплекс вправ, що включає сполучення ациклічних рухів зі складною координацією, а також різні за складністю елементи різних структурних груп і взаємодії між партнерами (у програмах змішаних пар, трійок і груп). Основу хореографії в цих вправах складають традиційні «базові» аеробні кроки і їх різновиди.

Прикладна аеробіка одержала визначне поширення як додатковий засіб у підготовці спортсменів інших видів спорту (аеробоксінг), а також у виробничій гімнастиці, у лікувальній фізкультурі (кардіофанк) і в різних рекреаційних заходах (шоу-програми, групи підтримки спортсменів).

Аква-аеробіка. Вправи у воді – це діючий засіб для підтримки фізичної форми різних категорій осіб, які прагнуть займатися спортом. Оздоровчі заняття аква-аеробікою допомагають не лише поліпшити фізичну форму, але й зняти стрес, нормалізувати психоемоційний стан людини, підвищити самооцінку. Завдяки властивостям водного середовища заняття аква-аеробікою мають не тільки високу ефективність, але і мало протипоказань.

Заняття аква-аеробікою мають наступні позитивні властивості:

- зміцнення психічного і фізичного здоров'я людини;
- досягнення результатів без навантаження на суглоби і хребет;
- можливість змінити середовище і внести різноманітність у тренувальний процес;
- більше можливостей для ігор і різних видів активності;
- темп виконання рухів у воді помірний, що дозволяє непідготовленим людям займатися і почувати себе впевнено;
- аква-аеробікою можуть займатися і повні люди, для яких інші види занять практично недоступні;
- використання різного устаткування дозволяє підібрати прийнятне навантаження і досягти необхідних результатів;
- спеціальні пристосування розвивають м'язову силу і витривалість без підняття ваги;

- збільшуються аеробні можливості, м'язова сила, витривалість, гнучкість;
- відбувається підвищення рівня метаболічних процесів, що сприяє виведенню шлаків з організму;
- нормалізується кров'яний тиск;
- відбувається посилення відтоку крові від ніг до серця, полегшуючи його роботу;
- відбувається перерозподіл м'язової й жирової маси у бік зменшення останньої.

Використання властивостей води в аква-аеробіці. Розробляючи комплекси вправ для аква-аеробіки, необхідно враховувати властивості водного середовища. Не можна механічно переносити вправи, виконувані на суші, у заняття аква-аеробікою і розраховувати на однаковий ефект. При підборі вправ варто використовувати особливості впливу води на організм людини. Так, наприклад, використовуючи особливості водного середовища, можна змінювати інтенсивність виконання вправ. Вправи, виконувані стоячи на місці, менш інтенсивні, ніж вправи, виконувані з просуванням. Швидкість просування у воді знаходиться в прямій залежності від потужності рухів. Різні форми опору, площа працюючої поверхні тіла будуть теж впливати на інтенсивність виконуваних вправ.

Тема 5. Особливості підготовки і розробки музичних анімаційних програм, організація концертів, вечорів відпочинку.

1. Види музичних програм. Фестиваль і карнавал як об'єкти масових заходів.
2. Організація концертів і вечорів відпочинку. Танцювально-розважальні і конкурсно-ігрові програми.
3. Стадії і процес розробки нових музично-танцювальних програм.

4. Принципи і методи музичної і танцювальної туристично-анімаційної діяльності.

1. Види музичних програм.

Фестиваль і карнавал як об'єкти масових заходів.

Святкові програми можна згрупувати у декілька видів:

- театралізована частина свята (масова вистава, яка вписується в сценічний майданчик) ;
- концерт (звітні, святкові, ювілейні, тематичні, літературні, музичні, гумористичні, клоунадні) ;
- театралізований концерт (складається виключно з номерів з театральними елементами) ;
- театралізований вечір (зустріч творчих колективів з глядачами) ;
- танцювально-розважальні і конкурсно-ігрові програми;
- фестиваль;
- карнавал.

Театралізованою частиною свята може бути масова вистава, яка, на відміну від свята, завжди вписується в певний сценічний майданчик, локалізується чіткими межами, припускає розділення мас на виконавців і глядачів.

Саме слово «фестиваль» походить від французького слова festival, що означає «святковий». За визначенням енциклопедичного словника, фестиваль – масове святкування, музичні виступи, показ досягнень естрадного, кіно- та циркового мистецтва.

До музичних фестивалів належать:

- фестивалі (концерти) етнічної музики;
- фестивалі (концерти) класичної музики;
- фестивалі (концерти) сучасної музики.

До фестивалів сучасних субкультур належать:

- фестивалі та паради представників нетрадиційної сексуальної орієнтації;

- фестивалі кохання;

- різноманітні свята субкультур (Хіпі, Панк, Рок та ін.) ;

- кінофестивалі;

- фестивалі (покази) сучасної моди.

До гастрономічних фестивалів належать:

- фестивалі, пов'язані зі збором урожаю (Свято винограду) ;

- фестивалі, пов'язані певною національною стравою (Фестиваль бринзи) ;

- фестивалі, присвячені певному напою («Октоберфест», Свято молодого вина (Грузія).

До спортивних фестивалів належать:

- фестивалі, пов'язані зі святкуванням спортивних подій (відкриття – закриття Олімпійських ігор) ;

- проведення різноманітних чемпіонатів (Чемпіонати світу з футболу, хокею та ін.).

Карнавал – це святкове дійство, спрямоване на отримання насолоди від неформального спілкування в умовах гри, театралізації, більшої, ніж у повсякденному житті, свободи дій.

Однією з функцій туризму є гедоністична функція. Вона передбачає створення позитивної, життєрадісної, святкової атмосфери подорожі чи відпочинку, яка дозволяє туристу відчувати себе щасливим хоча б на час мандрівки. Немає в світі події, що більше ніж карнавал, відповідає цій функції.

Бажання отримати насолоду обумовлено одним з основних безумовних рефлексів людини. Якщо людина хоч раз відчула справжню насолоду від фізіологічного чи психологічного (духовного) процесу чи дії, то вона обов'язково намагатиметься повернути ці відчуття ще і ще.

Ці знання психофізіологічної сутності індивіда використовують

організатори дозвілля в шоу-бізнесі, індустрії розваг, ресторанному та туристичному бізнесі. Практика показує, що саме професійно організовані розважально-видовищні заходи приносять їх організаторам найвищі прибутки, оскільки вони приваблюють велику кількість глядачів або учасників. Число учасників великих шоу інколи сягає кількох мільйонів. Це можуть бути спортивні, митецькі, фольклорні акції, технічні шоу.

Цілями карнавалу є:

- створення принципово нового, незаполітизованого свята, яке б активізувало культурно-дозвіллеву діяльність не лише москвичів і росіян, але й гостей з інших країн;
- повноцінне входження у світовий карнавальний рух;
- реклама національного виробника.

Лозунг заходу «Карнавали не живуть у тоталітарній державі».

Основна ідея карнавалу така ж, як у давньоримського свята Сатурналій – повернення у «золотий вік», у царство гармонії і краси.

У світі існує декілька великих карнавалів, одним з найяскравіших є Карнавал у Ріо-де-Жанейро. Він складається з двох частин:

- народний карнавал, що стихійно проходить на вулицях і площах Ріо;
- офіційний, що відбувається на спеціально збудованому самбодромі.

Далеко не всі бажаючі можуть потрапити на самбодром: декому не вистачає коштів на квиток, багатьом – самого квитка, а дехто (таких достатньо) просто не бажає бути споглядальником карнавального шоу на самбодромі. Останні сповідують стрижневий принцип Карнавалу – «Нема споглядальників, усі учасники». Саме тому масовість народного карнавалу не можна порівняти з масовістю офіційного. Хоча підрахунки вести дуже важко, оскільки туристи, що приїхали не за путівками, знімають приватні квартири, кімнати, кутки, а багато з них взагалі не наймають житло. Програма народного свята складається з виступів шкіл самби, що не потрапили на офіційний карнавал, стихійних театралізацій, масових танців, ігор, конкурсів.

На відміну від народного, офіційний карнавал має чітку програму,

сценарій, команду професійних режисерів, техніків, художників.

2. Організація концертів і вечорів відпочинку.

Танцювально-розважальні і конкурсно-ігрові програми.

Концерт – одна з форм культурно-дозвілдової діяльності.

Підготовку і проведення концертів можна вважати однією з важливих функцій діяльності туристського аніматора, яка спрямована на формування емоційного стану туристів, реалізацію їх творчого потенціалу, розвиток ціннісно-орієнтованих процесів спілкування, створення невимушеної обстановки, встановлення тісних контактів, зняття стресових ситуацій.

Концерт від італ. – змагання. Звичайно ж, на сцені не відбувається явної боротьби, в якій хтось повинен перемогти, хтось програти, але глибинний підтекст слова зберігається. Адже кожен виконавець, що вийшов на сцену, чекає визнання, оплесків і не хоче виглядати гірше за інших. Забезпечити успіх кожному виконавцеві – найголовніше педагогічне і режисерське завдання організатора концерту.

Нині існує ряд класифікацій концерту. За цільовим призначенням концерти прийнято підрозділяти на наступні види: звітні, святкові, ювілейні. Концерти підрозділяються також:

- за місцем постановки: стаціонарні (виступ на звичній сцені), виїзні або гастрольні;
- по складу учасників: в програмі можуть бути задіяні дорослі, діти, професійні виконавці, виконавці-любителі;
- по числу учасників: сольні (виступ одного виконавця), групові (виступ однієї групи виконавців), змішані (виступ в одній концертній програмі окремих солістів, груп, ансамблів) ;
- по складу аудиторії, для якої концерти проводяться, – доросла, дитяча, змішана.

За змістом концерти бувають: тематичні (присвячені одній темі),

політемні (з різними тематичними блоками і напрямками), театралізовані (складаються виключно з музичних номерів з театральними елементами).

Тематичні концерти у свою чергу, підрозділяються на сюжетні і безсюжетні.

Залежно від числа жанрів концерти підрозділяються:

- на одножанрові: літературні, хореографічні, музичні, поетичні, гумористичні, клоунадні і т. ін. ;
- багатожанрові, або збірні: використовуються різні жанри: пісні, вірші, проза, танці, циркові номери, уривки із спектаклів і т. д.

Основні принципи організації збірного концерту:

1. Потрібний строгий облік часу проведення усіх номерів і концерту в цілому. Якщо концертна програма розростається, то доречно зробити концерт в двох відділеннях, з перервою для глядачів.

2. Організаційні і технічні моменти повинні передувати розстановці номерів.

3. Слід уникати одноманітності в розстановці номерів по їх жанру, настрою.

4. Важливо забезпечити постановку кожного номера концерту у вигідних для виконавця умовах.

5. Складання програми треба робити з урахуванням наростання глядацького інтересу (найбільш видовищні, динамічні, яскраві номери слід розподіляти ближче до фіналу).

6. Концерт повинен розпочинатися з ефектного номера, щоб відразу захопити увагу глядача.

7. Доцільне подання деяких номерів єдиним концертним блоком в програмі.

8. Дуже важливе дотримання розвитку, динаміки концертної програми.

Тематичний концерт будується за тими ж законами, що і збірний, але його номери розкривають яку-небудь одну тему і дотримуються її.

Театралізований концерт – це найбільш видовищний, яскравий,

масштабний, важкий за задумом, організації і втіленню вид концертної форми.

Композиція (від італ. – складання, зв'язування, складання, з'єднання). Енциклопедії трактують термін «композиція» по-різному, але загальний сенс формулювань приблизно такий: композиція – ця складна єдність різних компонентів, яка досягається в процесі творчості.

Поняття «композиції» є присутнім у будь-якому вигляді мистецтва: в живописі, скульптурі, музиці, романі, фільмі, а також в театральній-анімаційній виставі.

Композиції бувають одножанрові (літературні, музичні, хореографічні) і різножанрові (літературно-музичні, музично-хореографічні і т. д.). За задумом композиції бувають сюжетні (увесь матеріал вибудовується у рамках заданого сюжету за законами драматургії) і безсюжетні (організації матеріалу, що мають свою логіку, згідно з індивідуальним авторським задумом). Безсюжетні композиції створюються за принципом калейдоскопа номерів або різних матеріалів, що складають усю композицію, вибудовуються завдяки вдало знайденому наскрізному драматургічному ходу – наскрізному художньому прийому, на якому тримаються усі епізоди сценарію, складові частини композиції.

При роботі над композицією, пов'язаною з видовищними формами, завжди допомагає знання основних прийомів монтажу:

1. Паралельний прийом зіставлення різнорідного матеріалу передбачає паралельний одночасний розвиток і показ двох ліній.
2. Контрастний прийом монтажу два уривки, два матеріали протиставляються один одному.
3. Логічний прийом монтажу матеріалу припускає логічний, природний перехід з одного уривка в інший відповідно до логіки подій.
4. Ретроспективний прийом з будь-якого епізоду композиції відводить глядача в той або інший епізод минулого.
5. Прийом рефрену служить своєрідним нагадуванням якої-небудь

важливої думки, якого-небудь настрою, почуття.

6. Асоціативний прийом: епізоди стикаються один з одним так, щоб викликати у глядача ті або інші асоціації. Складність полягає в тому, що глядачі в залі мають різний досвід, емоційну чуйність, культуру сприйняття. В той же час цей прийом дає великий простір для роботи власної уяви, фантазії глядача.

7. Анімаційно-театралізовані вечори – це зустріч творчих колективів з глядачами. Поступово слово «вечір» придбало жанрове забарвлення, розвинувся різновид тематичного вечора відпочинку.

Вечори розрізняють за змістом, структурі, методиці проведення. Виходячи з цих основних ознак – змістовної, структурної і жанрової – вечори можна підрозділити на наступні види:

- соціально-значимого змісту;
- присвячені ювілею школи, інституту, університету, підприємства, фірми, підсумкам роботи організації, конференції і т. д. ;
- морально-етичного змісту;
- літературні, музичні, танцювальні;
- спортивні;
- розважальні.

Залежно від внутрішньої логіки і структури побудови анімаційно-театралізовані вечори діляться на наступні типи:

- тематичній спрямованості;
- інформаційній спрямованості;
- вечори відпочинку.

У тематичному вечорі акцент робиться на використання різноманітних засобів і прийомів виразності: поезія, музика, кінофрагменти, хореографічні номери; присвячення певній темі. Тематичний вечір порівнюють із спектаклем, слово ведучого набуває особливого образного значення і звучання.

Інформаційні вечори відрізняються оперативністю, достовірністю

інформації, точністю, пізнавальною спрямованістю. Подібні вечори організують при проведенні конференцій, виставок, ділових зустрічей.

Вечір відпочинку має певне емоційне забарвлення, схвильовану інтонацію ведення, яскравість засобів виразності, характеризується як релаксаційний вечір.

Однією із специфічних рис вечора, що відрізняють його від концерту, композиції, конкурсної програми, є використання спеціально продуманих і включених в канву дії прийомів активізації аудиторії. Особливо ефективні прийоми новизни і співучасті. За допомогою прийому новизни аудиторія легше сприймає нові факти, відомості, повідомлення. За допомогою прийому співучасті глядачі залучаються до бесіди, конкурсу, співу, гри. Цей прийом особливо хороший в дитячій, підлітковій і молодіжній аудиторії, що не терпить пасивної форми поведінки. Вони стають не просто глядачами, а глядачами-учасниками.

Анімаційно-театралізовані вечори виконують гедоністичну функцію (викликають у глядачів почуття насолоди від видовища) і комунікативну функцію (створюють можливість спілкування дітей, підлітків, молоді, людей літнього віку).

Найбільш важлива риса анімаційно-театралізованого вечора, що відрізняє його від концерту, вистави, мітингу, – включення в його сценарій деталей, фактів і матеріалів місцевого значення: документів, виступів реальних героїв.

Анімаційно-театралізований вечір вимагає продуманого застосування різноманітних прийомів втілення змісту матеріалу. Це свого роду художньо-образний коментар до дії, що відбувається на сцені, і озвученого документального матеріалу. Суть театралізації – в цілеспрямованій організації дії. Для цього придумується наскрізний художній хід, сюжетна лінія. Як наскрізні ведучі вечора часто використовуються персонажі: герої казок, мультиплікаційних і художніх фільмів, книг, історичні діячі.

Танцювально-розважальні і конкурсно-ігрові програми. Одній з

масових форм проведення дозвілля туристів в готелях, на туристських базах, в кемпінгах і будинках відпочинку є дискотеки або танцювальні вечори, в основі яких закладена єдність естетичних і технічних компонентів, розважального і пізнавального матеріалу. Для дискотеки має бути підготовлений зал, спеціально обладнаний для танців.

При підготовці дискотеки, танцювального вечора необхідно:

- визначити тему;
- розробити сценарій або сценарний план;
- визначити вид дискотеки, танцювального вечора, склад аудиторії;
- перевірити професійну готовність ведучого (дискжокея) ;
- визначити особливості приміщення, відповідність гігієнічним і протипожежним заходам;
- перевірити наявність і якість наявної необхідної апаратури;
- визначити тривалість диско-вечора, виходячи з умов проведення: танцювальний вечір – 40-50 хвилин; театралізований вечір (з використанням ілюстративних матеріалів, слайдів, відеофрагментів) – 2 години; сюжетно-ігровий вечір (з включенням в програму конкурсів, вікторин, ігрових елементів, виконавських номерів) – 2, 5 години.

До роботи з підготовки і розробки сценарію дискотеки притягуються:

- режисер;
- ведучий (дискжокей), що має професійні знання і навички в організації диско-програм;
- конферансьє;
- музиканти;
- відеооператор;

технічний персонал, що допомагає підготувати і провести дискотеку.

Центральною фігурою дискотеки є ведучий або дискжокей. Він повинен:

- мати музичні знання, акторські і організаторські здібності, талант імпровізації;

- бути комунікабельною, енергійною, темпераментною людиною, здатною захопити і запалити оточення, створити в залі живу, невимушену атмосферу;
- виконувати роль коментатора, знавця популярної музики;
- володіти апаратурою, мікрофоном;
- грати на інструментах, мати хорошу дикцію, мати чітку, відлагоджену мову, звучний голос;
- уміти вмить реагувати на настрій учасників дискотеки і перебудовуватися по ходу дії відповідно до настрою аудиторії, її запитів і реакції.

Танцювально-розважальна дискотека: завдання дискжокея – зробити програму веселою і цікавою для присутніх, уміло коментуючи музику і вставляючи розважальні тексти в перервах між музикою і танцями, використовуючи спеціальні тексти-заготівлі.

Тематична дискотека – це танцювальний вечір, де головним стержнем стає коментар до музичного матеріалу, в якому підноситься інформація про виконавців, музичні напрями. Дискжокей, коментуючи музичний матеріал, повинен мати свій погляд, своє судження, свою оригінальну думку, якими він може ділитися з оточенням, викликати їх на бесіду, своєрідний діалог.

Диско-театр припускає копіткий підготовчий етап, розробку спеціального сценарію, виступ акторів-виконавців, наявність великого приміщення, різноманітних технічних засобів, декорацій, світлового, колірною і художнього оформлення, використання слайдової і кіноосвітлювальної техніки, проведення попередніх репетицій.

Конкурсно-ігрові, розважальні і шоу-програми – це своєрідне спортивне протиборство, де змагаються в дотепності, винахідливості, кмітливості учасники і уболівальники. Основним елементом конкурсно-ігрових програм є гра. Конкурсно-ігрові програми носять розважальний, інтелектуальний і пізнавальний характер, мають елемент змагальності, користуються великою популярністю.

Послідовність етапів роботи над конкурсно-ігровою програмою:

Формування команди організаторів: виконавців, освітлювачів,

музикантів.

Формулювання (вибір) теми програми.

Визначення числа учасників для проведення конкурсів, ігор, атракціонів.

Вирішення питань, пов'язаних з приміщенням, оформленням, забезпеченням технікою, світлом; матеріальними можливостями.

5) Вибір групи помічників для проведення ігор.

6) Організація роботи з підготовки заходу (вигадкування різних конкурсів і завдань командам, написання тексту усієї програми).

Питання вигадкування завдань вимагає від організаторів і сценаристів мобілізації фантазії і дотепності, творчого підходу. Конкурси мають бути продумані в усіх подробицях, деталях, з урахуванням можливостей команд, часу на їх підготовку, проміжків між виконанням завдань, рішенням журі і поясненнями ведучого, особливостей майданчика.

3. Стадії і процес розробки нових музично-танцювальних програм.

Група фахівців-аніматорів повинна розуміти, що програми проходять певні стадії свого життєвого циклу. Для того, щоб вижити на ринку культурно-дозвіллевих послуг, необхідно постійно розробляти нові анімаційні програми, створювати оригінальні святкові шоу, театралізовані вистави, організувавши роботу по певних стадіях:

Генерування ідей. Головним джерелом ідей нових анімаційних програм є самі фахівці-аніматори, режисери, сценаристи, постановники.

Відбір ідей. Мета відбору – знайти нові ідеї, наповнені фантазією, новизною, актуальністю, неординарністю, злободенністю.

Розробка, постановка і апробація анімаційних програм у дії. Анімаційна програма наповнюється новими ігровими елементами, музичними і літературними композиціями, театральними атрибутами, декораціями, костюмами. Проводиться репетиційне зайняття, і тільки тоді робиться

перевірка, апробація програми на туристах.

Аналіз анімаційної програми після проведення. Після проведення анімаційних програм необхідно проаналізувати роботу аніматорів на сценічному майданчику, визначити міру професіоналізму, самовіддачі, задоволення потреб клієнтів в створенні гарного настрою на відпочинку.

Комерціалізація анімаційних програм. Розроблена нова програма впроваджується на ринок послуг розваги. Фахівці-аніматори повинні регулярно оновлювати послуги, що представляються, впроваджувати нові ігрові елементи, постійно розробляти ідеї нових програм.

Основні характеристики програм:

1. Доступність сприйняття показує, наскільки анімаційна програма доступна з точки зору сприйняття різними віковими категоріями туристів, їх соціального положення, пори року, місця проведення.

2. Атмосфера сприйняття. Анімаційна програма сприймається через чуттєві відчуття туриста, його настрої і емоційний фон.

3. Взаємодія туристів з фахівцями-аніматорами. Фахівці-аніматори є головною ланкою в системі обслуговування, вони повинні ретельно продумати сюжет анімаційної програми і участь туристів в кожній фазі її проведення, від початкової стадії до укладення.

4. Взаємодія туристів між собою в процесі участі в анімаційній програмі. Туристи не лише сприймають програму візуально, вони стають частиною представлення, проявляючи активність в участі, ініціативу у дії.

5. Безпосередня участь туристів в програмі і вплив на їх емоції. Включення туристів в систему дії підвищує рівень задоволеності побаченим і почутим, створює гарний настрій і емоційний підйом, знижує можливу прискіпливість до інших видів послуг.

Одним з важливих принципів анімаційної діяльності є опора на самодіяльність і активну участь туристів в анімаційних заходах не лише в якості глядачів, але і учасників, організаторів, ініціативних активістів. Туристські установи можуть розраховувати на успіх тільки за умови, якщо

будуть тісно пов'язані з туристами, розвиваючи у них ініціативу, інтерес, активність, ентузіазм.

4. Принципи і методи музичної і танцювальної туристично-анімаційної діяльності.

Основною особливістю масово-ігрових анімаційних заходів є те, що виконавцями сценарного задуму стають туристи. Це і визначає засадничі принципи організації анімаційної діяльності.

Принцип обов'язковості участі: кожен турист може заспівати, танцювати, прочитати байку, вірші, прийняти участь в заході.

Принцип співтворчості на зайнятті драматичним мистецтвом є одним із засадничих. Без співтворчості немає колективу, команди, працюючої творчої трупи. Співтворчість фахівців-аніматорів і туристів складається при виконанні вправ, етюдів по розвитку акторських здібностей. Воно формується також в процесі літературної обробки матеріалів, обговорення загальних проблем, пропозицій, написання сценарію. Генеральні репетиції спектаклів – це результат ефективної співтворчості фахівців-аніматорів і туристів.

Принцип затребуваності в творчій роботі фахівців-аніматорів і туристів припускає, що здібності і уміння кожного туриста мають бути використані в процесі творчої захоплюючої справи шляхом прояву їх фантазії, вигадки, змагальності, створення новизни.

Принцип індивідуального підходу: необхідно підбирати матеріал під можливості кожного туриста, писати ролі для тих, кому в готовому матеріалі не знаходиться потрібного епізоду. Виконувати своєрідне творче замовлення, яке дасть можливість виразити психологічну, особову особливість того або іншого туриста. Фахівець-аніматор зобов'язаний створити такі умови, щоб кожен турист почував себе комфортно, випробовував емоційні переживання, відчував успіх.

Принцип інсценування і імпровізації найчастіше зустрічається саме в

анімаційній практиці. Туристам майже завжди хочеться спробувати свої сили в акторській роботі, зіграти цікаву роль.

Для реалізації анімаційних програм використовуються наступні методи.

Метод гри і ігрового тренінгу: гра багаторазово повторюється в житті і стає її виховним тренінгом. Ігри використовуються на додаток до основної анімаційної програми як розважальна форма, активізуюча туристів, така, що виводить їх з пасивного споглядання заходу, що театралізується. У грі туристи виражають свою оригінальну суть, неповторну індивідуальність.

Метод театралізації. Культурне дозвілля туристів має нескінченну безліч сюжетів і соціальних ролей. Неформальне спілкування туристів може проходити в таких формах, як «блакитний вогник», вечір знайомств при свічках, посиденьки, вечір української кухні, бал іменинників, карнавал. Метод театралізації реалізується через костюмування, особливу мову спілкування, обряди, ритуали, традиції, різноманітні сюжети життя.

Метод змагання. Змагання – це спосіб розвитку творчих сил, стимулювання до пошуку, відкриття, досягнення перемог над собою.

Метод рівноправного духовного контакту заснований на демократичному, гуманізованому спілкуванні, на спільній діяльності туриста і фахівця-аніматора як рівноправних членів творчих об'єднань, де немає підлеглих і виконавців.

Метод імпровізації. У імпровізації закладений механізм імітаційної поведінки. Імпровізація базується на синдромі наслідування із застосуванням свого авторського початку, індивідуальної позиції, особистого бачення і настрою.

Тема 6. Гра як ефективна форма анімаційної діяльності в туризмі.

1. Гра у освітньо-виховному процесі.
2. Класифікація ігор.

3. Психолого-педагогічні можливості гри.

1. Гра у освітньо-виховному процесі.

У Педагогічному енциклопедичному словнику пропонується таке визначення гри: «... це форма діяльності в умовних ситуаціях, спрямована на відтворення і засвоєння громадського досвіду. У грі, як особливому історично виниклому виді громадської практики, відтворюються норми людського життя і діяльності, підпорядкування яким забезпечує пізнання і засвоєння предметної і соціальної дійсності, інтелектуальний, емоційний і моральний розвиток особистості».

Проаналізувавши визначення гри, ми приходимо до висновку, що гра є одним з прадавніх засобів виховання, навчання і розвитку. Гра є найважливішим способом передання накопиченого досвіду від старшого покоління молодшому. З її допомогою можна моделювати життєві і учбові проблемні ситуації. В процесі гри використовується і збагачується особистий досвід.

Акцентуючи увагу на освітньому значенні цього виду людської діяльності, фахівець в області активних методів навчання Д. Н. Кавтарадзе відмічає, що «ігри – це спосіб групового діалогічного дослідження можливої дійсності в контексті особових інтересів». Кращого освітнього середовища просто неможливо собі уявити, що вже є загально визнаним фактом. Проте, як вважають багато фахівців, ігри бувають різні: одні відводять від реальності, інші допомагають адаптуватися до неї. Освіта має справу тільки з тими іграми, які сприяють адаптації учнів до реальних умов довкілля, в першу чергу, соціальним.

Педагогічна гра має істотні ознаки – чітко поставлену мету навчання і педагогічні результати, які можуть бути обґрунтовані, виділені і характеризуватися учбово-пізнавальною спрямованістю. Ігрова форма зайняття створюється за допомогою ігрових прийомів і ситуацій, які

виступають як засіб спонукання, стимулювання учасників до діяльності.

Реалізація ігрових прийомів і ситуацій під час заходу відбувається за наступними напрямками:

- дидактична мета ставиться перед учнями у формі ігрового завдання;
- діяльність підпорядковується правилам гри;
- матеріал використовується як її засіб;
- у діяльність вводиться елемент змагання, який переводить дидактичне завдання в ігрове;
- успішне виконання дидактичного завдання зв'язується з ігровим результатом.

Спираючись на дослідження, проведені науковцями, ми виділяємо наступні компоненти ігрової технології:

- мотиваційний,
- орієнтаційний,
- цільовий,
- змістовно-операційний,
- цілісно-вольовий,
- оцінний.

Мотиваційний компонент пов'язаний з відношенням учасників до змісту, процесу діяльності. Він включає мотиви, інтереси і потреби учнів в грі. Мотивація полягає в самому процесі гри. Орієнтаційний компонент пов'язаний з прийняттям такими, що вчаться цілей учбово-пізнавальної діяльності, моральних установок, цінностей. Цінності, ставши особово значимими, стають регуляторами ігрової поведінки учасників. Змістовно-операційний компонент припускає оволодіння такими, що вчаться змістом учбового матеріалу, їх здатність спиратися на наявні знання і способи діяльності. Ігрова дія характеризується свідомою метою, на яку воно спрямоване. Дія визначається не лише метою, але і реальними предметними умовами – системою орієнтирів. Ціннісно-вольовий компонент забезпечує високу міру цілеспрямованості пізнавальної активності, включає увагу, надає емоційну забарвленість грі у вигляді переживань. Цей компонент

спрямований на розвиток особового орієнтування як особливого виду соціально-культурного досвіду, освоєння якого здійснюється на основі емоційно-ціннісного відношення до світу. Оцінний компонент гри забезпечує звірення результатів ігрової діяльності з метою гри. Змістом оцінного компонента є систематичне отримання інформації про хід пізнавальної діяльності. Оцінний компонент забезпечує самоврядування процесом гри. Усі розглянуті компоненти цієї структури знаходяться в тісному взаємозв'язку, їх не можна відокремити один від одного, усі вони визначають технологічну структуру гри.

2. Класифікація ігор.

Ігри нині виходять на новий, високий рівень, використовуються різноманітно і результативно. Не заперечуючи інших підходів до їх класифікації, за її основу пропонується узяти людську діяльність, яку ігри відбивають. З одного боку, така діяльність, її вертикальні і горизонтальні зв'язки – це дозвілля (власне гра), пізнання, праця, спілкування. З іншого боку – це інтелектуально творча і соціальна діяльність. Ці види діяльності мають свої моделі, структури, функції, елементи, результати. З цієї позиції усі ігри підрозділяються на наступні види:

Фізичні і психологічні ігри і тренінги – рухові (спортивні, рухливі, моторні), екстатичні (такі, що приводять в захват і стан екстазу), і розваги, що звільняють від комплексів, стресів, лікувальні ігри і забави.

Інтелектуально-творчі ігри – предметні забави, сюжетно-інтелектуальні, дидактичні ігри (учбово-предметні, повчальні, пізнавальні), будівельні, трудові, технічні, конструкторські електронні, комп'ютерні і інші; ігрові методи навчання.

Соціальні ігри – творчі, сюжетно-ролеві (наслідувальні режисерські, ігри-драматизації, ігри-марення), ділові ігри (організаційно-діяльнісні, організаційно-комунікативні ролеві, імітаційні).

Комплексні ігри – колективно-творча дозвілєва діяльність.

Шоу-ігри – конкурси, вікторини, лотерея, аукціони.

Розглядаючи їх з точки зору жанрової і тематичної, можна виділити музичні, спортивні, інтелектуальні, професійні і т. д.

Ігри можна класифікувати за зовнішніми ознаками: змістом, формою, місцю проведення, складу і кількості учасників, міри регулювання і управління, наявності аксесуарів.

За змістом. Це визначальна сторона гри, вона представляє єдність усіх складових елементів: її властивостей, внутрішніх процесів, основної ідеї гри, її сенсу як соціального явища. Зміст включає фабулу, тему, інтригу, завдання гри. За змістом гри з готовими правилами підрозділяються на спортивні, рухливі, інтелектуальні (дидактичні), будівельні і технічні, музичні, лікувальні, корекційні, жартівливі і т. д.

За формою. У самостійні типові групи доцільно виділити наступні ігри: дитячі усіх типів; ігри-свята; ігровий фольклор; театралізовані ігрові дійства; тренінги і вправи; анкети, запитальники, тести; естрадні ігрові імпровізації, суперництво, конкурси, естафети і старты; весільні обряди, ігрові звичаї; містифікації, розіграші, сюрпризи, карнавали, маскаради; ігрові аукціони і т. д.

За часом проведення. Деякі ігри називають сезонними або природними: зимові, весняні, літні, осінні. Також ігри розрізняють за об'ємом часу на тривалі, короткочасні, ігри-хвилинки.

За місцем проведення виділяються настільні, кімнатні, вуличні, дворові ігри; ігри на повітрі і на місцевості (у лісі, полі, на воді, туристському майданчику і т. д.). ігри на святі і на естраді.

По складу і кількості учасників. Розрізняються ігри за віком, статтю, складом, кількістю учасників. У цьому плані практикують ігри молодших дітей (раннього і дошкільного віку), гри дітей молодшого, середнього і старшого шкільного віку, а також гри дорослих людей. Об'єктивно існують ігри для хлопчиків (підлітків, юнаків, чоловіків) і гри для дівчаток, дівчат і

жінок.

По кількості учасників розрізняються поодинокі, індивідуальні, парні, групові, командні і масові ігри.

По мірі регулювання і управління. Існують ігри, організовані менеджером-аніматором, спортивним інструктором (стихійні, імпровізовані), експромтні, що виникли спонтанно по примсі туристів.

По наявності аксесуарів, необхідних для гри (інвентаря, предметів, іграшок, костюмів, атрибутів і т. п.). Розрізняються ігри без предметів і з предметами, комп'ютерні ігри, ігри-автомати, ігри-атракціони.

Фізичні ігри, побудовані на русі, можна розділити на дві групи:

а) рухливі;

б) спортивні.

Першу групу складають ігри, різні за змістом, організації, складності правил і своєрідності рухових завдань. Серед них можна виділити сюжетні і безсюжетні ігри, ігри-забави. До другої групи (спортивних ігор) відносяться: городки, бадмінтон, баскетбол, настільний теніс, футбол, хокей та ін. Найбільше застосування мають сюжетні рухливі ігри, ігри без сюжету і гри-забави.

Сюжетні ігри будуються на основі життєвого досвіду дорослих і дітей. Знання про явища природи, спосіб життя, звички тварин і птахів, характерні моменти виконання трудових дій людьми різних професій служать основою для розгортання сюжету і встановлення правил гри.

Безсюжетні ігри дуже близькі до сюжетних, в них немає лише образів, які наслідують, усі інші компоненти ті ж: наявність правил, відповідальних ролей, взаємозв'язані ігрові дії усіх учасників. Безсюжетні ігри в порівнянні з сюжетними вимагають більшої самостійності, швидкості, спритності рухів, орієнтування в просторі, носять характер змагання.

Ігри-забави (чи атракціони) часто проводяться на вечорах, святах – це веселе видовище, розвага для усіх присутніх, що доставляє радість, викликає заразливий сміх. Але в той же час гри-забави вимагають від учасників

спритності, вправності, винахідливості і фантазії.

До шоу-ігор відносяться конкурси і вікторини, які у свою чергу також діляться на різні категорії.

Конкурс – відносно інтелектуальна гра, побудована на питаннях і відповідях. У ігровому контексті конкурси діляться за віковим принципом на три категорії: для людей середнього і старшого віку, молодіжної аудиторії і школярів. Відповідно до позначених категорій вибираються теми, визначається міра інтелектуального навантаження.

Вікторина – інтелектуальна гра, де на питання можуть відповідати декілька чоловік (команд). Питання вікторин містять пізнавальну інформацію, що свідчить про наявність у учасників певної ерудиції. Вікторини розрізняються за складом учасників (сімейні, для індивідуалів, групові), тематиці (музичні, літературні та ін.).

3. Психолого-педагогічні можливості гри.

Гра має величезний творчий потенціал, який необхідно використати в цілях туристської анімаційної діяльності. Вона є психологічним експериментом, який ставить сам на собі кожен учасник. Його результати не завжди передбачувані, більше того – частіше усього несподівані. Багато чинників створюють навколо психологічних ігор ауру привабливості і в той же час мають на увазі труднощі організаційного характеру: передусім треба визначити психологічні особливості особи гравця (туриста), а для цього потрібний професіонал, висококваліфікований ведучий – аніматор, що розбирається в основах психології.

Психологічна гра – це цілісна, закінчена, абсолютно самостійна дія, досить тривала за часом, яка має внутрішню систему цілей і правил. Ця гра дозволяє учасникам отримати цінний досвід для їх реального життя. Психологічна гра принципово відрізняється від інших видів гри тим, що для своїх учасників вона виступає як діяльність, захоплює людину цілком, тобто

це єдність думок, почуттів і рухів, це гармонійне життя в образі, ролі, ситуації, світі.

Гра, як психологічний метод, може бути використана для того, щоб навчити туристів:

- жити в ігровому просторі, повністю занурюватися в ігровий світ і ігрові стосунки;

- бути вільними в ігровому просторі, усвідомлювати свої особливості і вибудовувати стосунки з колективом;

- осмислювати ігровий досвід, використати гру як інструмент самопізнання і життєвих експериментів.

Завданням анімаційної діяльності в процесі гри, на відпочинку, являється створення умов для формування у усіх учасників суб'єктивної позиції по відношенню до інших людей і до свого життя.

Види психологічних ігор

1. «Ігрові оболонки» (Ключі від форту Байярд) – найпоширеніший і простіший вид ігри. В даному випадку гра використовується як деяке обрамлення загальний фон психологічної, педагогічної, виховної, художньої або такої, що театралізується роботи, яка за своєю суттю може бути не ігровою, а усього лише тренінговою.

2. «Гра-виживання» (Останній герой) – це складніший вид гри як для туристів-учасників, так і для провідного менеджера-аніматора. Для нього складність може представляти управління ігровим процесом, для учасників небезпека пов'язана з необхідністю включатися в стосунки, вибудовувати їх, звертатися до свого власного «Я» з непростими питаннями. Ця гра дозволяє створити умови для спільного і одночасно індивідуального придуманого простору, побудови в його рамках міжособових стосунків, створення і осмислення цінностей особистого існування в цій ситуації.

3. «Гра-драма» (Орел-рішка) – вид ігрової діяльності, який можна успішно застосовувати в готелях, на туристських базах, в автокемпінгах. За змістом сюжету і дослідженнями антуражу будь-якої «гри-драми» стоїть

необхідність самовизначення кожного учасника в конкретній ігровій ситуації і здійснення особистого вибору. Важливо уміти робити вибір, розуміти наслідки, влаштувати своє життя в контексті зробленого вибору: ставити мету, організувати діяльність, встановлювати стосунки з іншими людьми. «Гра-драма» орієнтована на рішення психологічних завдань, її квінтесенція – ситуація здійснення вибору.

4. «Ділові ігри» – це ігри, спрямовані на освоєння, осмислення інструментальних завдань, пов'язаних з побудовою реальної професійної діяльності, досягненням конкретних цілей, структуризацією системи ділових стосунків учасників.

«Ділові ігри» з дітьми можуть носити нескладний сюжетний характер або мати вигляд організаційного семінару. Їх можна розділити на три види. У іграх першого виду діти вирішують суто інструментальні завдання – планують своє найближче і віддалене майбутнє, але дія в цілому має ігрову структуру і логіку. Другий вид – «організаційні ігри», складніші, оскільки в них немає сюжетних ліній і заданого ззовні емоційного фону стосунків.

5. «Психологічні акції» – це ігрове середовище, яке на певний час створюється в просторі колективу. Вона не заважає розгортатися іншим видам діяльності дітей і дорослих, але має деякий власний зміст, правила, намічений результат. Основна мета таких «акцій» – розширення життєвого простору учасників за рахунок внесення в їх життя нових додаткових сенсів, чуттєвих фарб, культурних значень. Життя багатіше, ніж ви його сприймаєте – така ідея цього дійства.

Створення великої психологічної гри – абсолютно особливий творчий процес, який важко привести до певного алгоритму і описати технологію. Створення гри розпочинається з:

1. Усвідомлення проблеми і витікаючих з неї психологічних завдань.

Мета і завдання роботи, усвідомлені в процесі аналізу деякої реальної проблеми, визначають усю стратегію створення гри.

2. Наступний крок в створенні гри – визначення її виду. Окрім завдань,

необхідно враховувати особливості групи, досвід участі дітей в психологічних процедурах, міра довіри один до одного і ведучого.

3. Найбільше відповідальний етап – створення (знаходження) відповідного сюжету і конструювання сценарію.

Чарівний сюжет має чудову властивість, він дозволяє конструювати сценарій під власну логіку. Це відкриває широкі можливості для управління ситуацією, підстроюванням сюжету під завдання. Скажімо, в потрібний момент з'являється «добра фея» з підказкою або у героїв виникають неможливі в реальності якості, за допомогою яких вони можуть впоратися із складною ситуацією, і це анітрохи не заважає грі.

Метафоричні сюжети занурюють учасників гри у світи, подібні до реального світу.

Лекція 7. Танцювальна анімація.

1. Специфіка танцювальної анімації під час масових заходів.
2. Сучасні форми танцювальної анімації.

1. Специфіка танцювальної анімації під час масових заходів.

Якщо музика відображає дійсність у звукових, художніх образах, то танець – у ритмічних рухах. Танець – це складний та багатогранний феномен людської культури, який можна зрозуміти лише в єдності біологічного, психологічного, соціокультурного, соціально-психологічного та філософського аспектів. Танець мав декілька етапів становлення:

етап первісного танцю, коли за допомогою ритмічних рухів люди «спілкувалися» з духами природи, пізніше – богами;

етап формування багатожанрової танцювальної культури. Він відповідає часам стародавніх Греції і Риму;

етап становлення вулично-площового танцю Середньовіччя. Він

співпадає з початком етапу розшарування танцю за класовою приналежністю;
етап формування світського, куртуазного танцю епохи Ренесансу;
етап становлення бального елітного танцю нового часу (XVIII-XIX ст.);
етап професіоналізації танцювального мистецтва, коли танець стає художньо-творчим товаром (кінець XIX – початок XX ст.) ;
етап посилення впливу науково-технічного прогресу на формування.

З культом Діоніса пов'язано походження усіх трьох видів грецького театру трагедії, комедії і сатирикової драми. У всіх жанрах присутність на сцені хору, що сполучав співи з танцем, було обов'язковою умовою. Досить часто вистава супроводжувалась красномовними жестами, що посилювали враження від дії чи допомагали розставити в ній акценти. Були і сольні танцювальні парти, близькі до міму.

Самі ж міми показували своє «побутове» мистецтво не лише в комедіях і трагедіях, а й на банкетах (сімпосіонах). Традиція танців під час їжі пережила віки і досі використовується в анімаційній діяльності ресторанів, вар'єте, кабаре, кафе-театрів.

В Середні віки танцювальна культура розвивалась завдячуючи народному мистецтву і мистецтву мандруючих акторів жонглерів, менестрелів, скоморохів Вони створили суто розважальну народну танцювальну традицію Танці під час ярмаркових вистав, карнавалів, побутових і календарних свят, танці на канаті чи з дресированими тваринами – ось складові цієї культури.

В епоху Ренесансу підвищується значення танцю як мистецтва З'являються трактати і практичні поради з хореографи, збірки танцювальної музики, до яких входять популярні танці того часу: бас-данс, бранль, павана, гальярда, лендлер. Останній танець став передвісником вальсу.

У Новий час танець стає предметом торгу. Формуються танцювальні групи, що танцюють у трактирах, ресторанах, мюзик-холлах, кабаре і вар'єте Стає популярним циганське мистецтво танцю. В елітних військових училищах обов'язковою складовою навчальної програми, поряд з тактикою,

стратегією бою, навичками володіння шпагою, стають уроки танцю. На балах, що проходять по всій Європі, представники політичної, економічної, військової еліти демонструють уміння танцювати пишні менуети, пізніше – запальні мазурки, та не дуже пристойні на той час вальси. Щоправда, в багатьох європейських країнах влада намагалася обмежити вплив вальсу на танцювальну культуру народів. У павлівській Росії вальс взагалі був заборонений. Але всі ці намагання були марними. Парні танці дедалі міцніше «ставали на ноги».

Серед танців, які побутують в Україні і досі, можна відзначити хороводи, метелиці, гопак, козачки, коломийки, гуцулки, кадрили, польки і ряд сюжетних танців – «Коваль», «Гречка», «Льон», «Лісоруби», «Опришки», «Аркан».

Зібраний хореографічний і музичний матеріал дає змогу визначити три основні жанри української народної танцювальної культури: хороводи, сюжетні та побутові танці.

Туристичним аніматорам треба знати, що український народний танець широко популярний не лише в Україні, але й далеко за її межами. На прикладі ансамблю народного танцю ім. П. Вірського, який успішно представляє нашу танцювальну культуру за кордоном, можна переконатися в невичерпному інтересі до українського танцю світової громадськості. Це пояснюється багатством тем і сюжетів, щирістю, життєрадісним запалом, гумором і тонким ліризмом українських танців.

У танцювальних образах розкривається національний характер народу, відображається його побут, праця, оточуюча природа. Саме наявність яскравих побутових рис і особливостей, поєднаних з віртуозною технікою виконання, надає українському танцю унікального колориту.

Своєрідною візиткою української танцювальної культури став гопак. Назва цього танцю пішла від вигуку «гоп», що супроводжував його кульмінаційні моменти. Спочатку гопак був суто імпровізаційним танцем, хоча основні його рухи були відомі всім. У народі танцювали так, щоб не

заважати один одному імпровізувати.

Гопак – масовий танець, що в давнину виконувався лише чоловіками, які змагалися в силі, спритності, мужності Танець будувався за принципом, «хто кого перетанцює» (суто анімаційний принцип).

Поряд з метелицею, ще одним запальним чоловічим танцем, гопак був одним з улюблених танців запорозьких козаків.

Нині важко уявити собі танцювальну анімацію в туризмі без яскравих народних танців.

2. Сучасні форми танцювальної анімації.

Сучасні форми танцювальної анімації сформувалися під впливом традиційної культури народів світу.

До основних форм сучасної танцювальної анімації належать такі:

- бал (стилізований під естетику XVIII-XIX ст. танцювальний вечір) ;
- танці «під живу музику» (танцювальна програма у супроводі акомпаніатора або ансамблю музикантів) ;
- дискотека (танцювальний захід, формою музичного супроводу в якому є фонограма).

Найвишуканішою танцювальною формою сьогодення є бал. Пишні танцювальні заходи при дворах почали влаштовувати європейські королі ще наприкінці XVII ст. Законодавцем світської танцювальної моди став французький Король-сонце Людовик XIV. За його правління бали проходили як у королівських палацах, так і на спеціально збудованих садових майданчиках. Бали у цей період не мали сталого статусу і були більше схожі на маскаради Придворні танцювали інколи фривольні танці, ховаючи своє обличчя під маскою Так з'явився різновид балу – бал-маскарад.

З появою у кінці XVIII ст. вальсу бали отримали поштовх до свого другого народження Тепер балом «правив» вальс. У XIX ст. бал став найпопулярнішою формою світського дозвілля, що розповсюдилась по всій

Європі. Добре описано атмосферу балу в романі Л М Толстого «Війна і мир».

Вийшовши з народної традиції парного танцю, вальс став найпопулярнішим танцем світу завдячуючи своїй демократичності (вільний вибір партнера), інтимності (танцюючи порушували «інтимний простір» один одного), різноманітності видів вальс може бути повільним і прискореним, європейським (вальс-фантазія, вальс-мазурка) і американським (вальс-бостон). Навіть кількість виконавців цього танцю варіюється від двох до трьох осіб.

В другій половині ХІХ ст. столицею вальсу став Відень. Там почали працювати найвідоміші композитори – творці вальсу – Й. Штраус і Р. Лайнер. Й. Штраус створив неповторні мелодії вальсу, що дозволило його творам, незважаючи на їх легкий характер, увійти до скарбниці світового музичного мистецтва.

Найвідомішою формою танцювального дозвілля є танці під «живу музику», причому необов'язково під оркестр, оскільки відбивання ритму на бамбуковому барабані – це вже музичний супровід для танцю.

Найпопулярнішою ця форма є у людей середнього і старшого віку Вона передбачає спілкування музикантів з рекреантами під час проведення заходу, замовлення пісень чи мелодій, що подобаються людям.

Програми подібних танцювальних заходів плануються з урахуванням потреб рекреантів, конкретної вікової категорії. Так, люди третього віку залюбки танцюють «під музику» 1950-60-х рр.

Групу музикантів, що забезпечують музичний супровід, можуть скласти виконавці фольклорної музики (наприклад, «троїсті музики»), акордеоністи, баяністи, піаністи Це можуть бути солісти, а можуть – ансамблі виконавців Науково-технічний прогрес сприяв появі електронних клавішних інструментів, що стали дуже популярними серед музикантів Вони легко транспортуються, зручні в користуванні, мають багато функцій, що спрощують роботу музиканта і розширюють можливості супроводу танцювальних програм.

Починаючи з кінця 70-х рр. ХХ ст. найпопулярнішою формою танцювального дозвілля у світі стала дискотека.

У теперішній час дискотеку слід розглядати як танцювальний вечір, музичний супровід якого забезпечує звукове відтворення фонограм (тобто музичних творів, записаних на електронні носії звуку).

Тепер театралізовану дискотеку слід розглядати як танцювальний вечір, у сценарії якого є конфлікт. Хід розвитку подій втілюють ді-джеї в образах героїв конфлікту (наприклад, Моцарт і Сальєрі, панк і «попсовик», батько і син, українець і француз).

Навіть якщо один ді-джеї буде працювати в образі, скажімо, скомороха чи моторного парубка Енея, це вже буде елемент театралізації, оскільки тут у наявності буде конфлікт часів.

Третім видом дискотеки 1970-80-х була танцювальна дискотека. Вона і стала тією основою, на якій сформувалася сучасна дискотека. Різниця між ними лише в тому, що ді-джеї вісімдесятих більше спілкувалися з публікою, давали корисну інформацію про музикантів, про стилістику танцювальної музики. Тепер клубна дискотека майже не передбачає вербального спілкування.

На відміну від клубної, анімаційна дискотека має характер танцювально-розважального вечора з елементами гри.

Ді-джеї, як і всі інші аніматори, повинні володіти культурою мовлення і технікою спілкування. Їх завдання – за допомогою слова і музики створити на танцювальному майданчику атмосферу радості, свята і духовного єднання. Не треба забувати, що люди, відпочиваючи, відновлюють психіфізичні функції організму, а танець укупі з позитивною настановою сприяє цьому. Музика активізує емоційну сферу і моторно-руховий апарат, слово утримує увагу, розважає, дає позитивну інформацію, динамічне світло створює потрібну атмосферу. Усі ці засоби впливу на свідомість і підсвідомість рекреантів роблять дискотеку ефективним засобом досягнення рекреаційного ефекту.

Як приміщення дискотеки, так і танцювальний майданчик просто неба мають свою акустичну характеристику. Є три види акустики залу: жорстка, м'яка та оптимальна.

Жорстка акустика має місце в разі оздоблення приміщення дискотеки матеріалами, що не поглинають звук (скло, кераміка, граніт, мармур тощо). У такому приміщенні звук, спрямований на стіни, відлунням повертається до центру залу, змішується з новими звуками, в результаті створюється «акустична каша», коли людям важко «спіймати» мелодію і ритм.

Оптимальна ж акустика притаманна спеціально побудованим фахівцями приміщенням

Важливим у процесі підготовки дискотеки є питання рівня гучності звуку. Якщо танцювальний вечір відбувається в санаторно-курортному закладі, де лікуються і відпочивають переважно люди середнього і старшого віку, то рівень звуку повинен бути помірним. У молодіжному центрі відпочинку гучномовці можуть бути потужними, але все одно рівень гучності звуку не повинен перевищувати 90 децибел, оскільки це шкідливо для здоров'я.

Танцювальні майданчики і приміщення для дискотек повинні будуватися таким чином, щоб звук від них не досягав спальних корпусів і не заважав тим рекреантам, які віддають перевагу більш спокійним формам відпочинку. У випадку, коли це неможливо зробити з об'єктивних причин (обмежена площа підприємства і стара забудова, де не враховано можливість застосування звукопідсилювальної апаратури), треба організувати простір майданчику таким чином, щоб гучномовці були спрямовані у протилежний від спальних приміщень бік Інколи доцільно відгородити танцювальний майданчик відкритого типу капітальною стіною У разі ж, коли не вдається створити достатню звукоізоляцію, дискотека не повинна працювати пізніше 23 години.

Простіше досягти комфорту, маючи закриті приміщення для дискотек Організація простору дискотеки вимагає врахування деяких умов і виконання

певних вимог, що йдуть від потреб рекреантів.

Українські рекреанти люблять не лише танцювати, а й спостерігати за тими, хто танцює. Тому бажано зону посадкових місць розташувати по периметру залу, а ще краще – у вигляді амфітеатру, об'єднавши її з зоною бару. Таким чином люди матимуть змогу спілкуватись, спостерігати за танцюючими, тамуючи при цьому спрагу охолоджувальними напоями.

Важливою умовою відпочинку в залі дискотеки є можливість вільно пересуватися в потрібному напрямі, не заважаючи один одному. Крім того, комплекс дискотеки повинен мати кімнати відпочинку від звуковізуального впливу, гардероб тощо. Однією з вимог до організаторів дискотеки є створення комфортного температурного режиму в приміщенні (+20-22°). Запорукою успіху є комплексний підхід до підготовки та проведення дискотеки.

У процесі сценарної розробки програми дискотеки треба враховувати вікові інтереси рекреантів. Діти шкільного віку і молодь добре сприймають сучасну техно-музику, «розкручені» на радіо і телебаченні хіти їх відсоток у програмі дискотеки повинен бути суттєвим.

Тема 8. Музичні масово-анімаційні заходи.

1. Історичне коріння української музичної анімації.
2. Особливості музичної анімації під час масових заходів.
3. Форми музичної анімації. Прийоми активізації публіки.

1. Історичне коріння української музичної анімації.

Українська народна музика. Огляд історії української музики починаємо з народної пісні як одної з ділянок музичного мистецтва, що беруть початок у

найдавніших часах розвою даного народу. Народною музикою вважаємо весь скарб вокальних та інструментальних мелодій, що від найдавніших часів існування даного народу шляхом усної передачі переходить з попереднього до наступних поколінь. Народну музику вважаємо загалом витвором збірним, колективним, – у протиставленні до музики ненародної як індивідуального витвору. Однак в самім зародку й музика народна є індивідуальним витвором, який, перейшовши в масу й закріпившись у ній, став її власністю. Та є ще й такий рід народної музики, що не переходить в масу, а залишається й надалі власністю одиниць чи невеличкого гуртка. Це – пісні, професійних народних співців, наприклад, у нас – кобзарів, бандуристів, лірників. Та все-таки з поняттям народної музики зв'язана анонімність первісного автора тої чи іншої народної пісні або мелодії.

Українська народна творчість є тою вихідною точкою, з якої починається історія культури українського народу, а отже, й історія української музики. Хоч народна музика не знає таких прірв у традиції, як церковна чи світська, музика, та все ж розвитку її не можна схопити хронологічно, тим більш, що до XVII в. не збереглося ніяких записів мелодій. Тільки пізніші праці на полі нашої етнографії почали збирати багатий матеріал, почали його порядкувати та досліджувати.

До найдавніших треба зачислити мелодії обрядових пісень, що коріняться ще в добу передхристиянській. Це пісні, зв'язані або з роковими святами чи господарськими подіями (колядки, щедрівки, гаївки, веснянки, купальні й обжинкові пісні), або пісні, зв'язані з важливими подіями в житті людини (пісні весільні, хрестильні, похоронні голосіння). На архаїчність тих пісень указують малий розсяг тонів враз із упертим повторюванням того самого мотиву, відтак суворий діатонізм, а властиво брак півтонових інтервалів («ангемітонічність»), речитативний характер ритміки, дещо пізніше характеристичні ознаки старогрецьких, властиво староцерковних ладів (із перших часів християнства), що немов умисно ухиляються від почуття усталеної тональності.

Золотою добою в розвої української народної пісні можна вважати XVI – XVIII вв. В піснях цього періоду витворюються й закріплюються ті характерні прикмети української народної пісні, які відрізняють її від пісень інших народів. З'являється нова форма козацьких дум, лірично-епічних творів імпровізовано-речитативного характеру, що змальовують боротьбу козаків із турками й татарами, а пізніше війни з часів Хмельниччини. Спорідненими з думами є історичні пісні. Давній діатонізм закрашується хроматикою, постають надмірні інтервали збільшеної секунди і кварта. З появою дум зв'язана поява народних співців: кобзарів, бандуристів, лірників (переважно сліпців), що організуються навіть у співацькі братства або цехи зі своїми традиціями. На панських, навіть на царському дворах бандуристи були улюбленими співцями.

Збиранню та дослідженню українських народних пісень багато уваги та праці присвятив Микола Лисенко. У своїх роботах він обстоює думку, що українська народна пісня найбільш споріднена із сербською. Багато заслуг належить у цій ділянці й нашим передовим етнографам Ф. Колесі та К. Квітці. З чужинців займалися українською народною піснею угорський композитор і вчений Бела Барток, та фінський композитор і дослідник народної пісні Ільмарі Крон. Цікаву й доволі відмінну характеристику нашої пісні подав чеський історик музики д-р Зденек Неєдли. Подивляючись її різноманітність, він підкреслює її одноцілість, що відповідає цілісності звичаїв. Підкреслює її більш чистий, ніж у західних слов'ян, народний характер, мотивуючи це меншим впливом на неї школи, книжки чи взагалі вищої культури. В порівнянні з російською вважає українську народну пісню більш слов'янською.

Церковна музика. Доба одноголосся. Джерелом, що вливало нову життєтворчу струю в культурне життя України, було введення християнства Володимиром Великим. Дух і ідея християнства дали зміст і розвою силу тим культурно-освітнім і мистецьким цінностям, що зароджувалися і кристалізувалися в нових формах релігійного життя. Це торкається також і

розвою музики, головно церковної. З приходом християнства з'являються співаки, богослужбні книги і спів. Знання церковного співу поширювало духовенство й окремі «демественники» – учителі співу, що вводили так званий де-мественний спів – напівцерковний, напівсвітський «на слух». Про грецьких співаків в Україні нерідко зустрічаємо згадки в літописах. Найдокладніша звістка належить до часів Ярослава Мудрого (кінець 1053 р.) : «Придоша богоподвизаемии тріепевци греческии с роди своїми, от них же начат бити в русской земли ангелоподобное пеніе, ізрядное осмогласіе, наіпаче и трисоставное сладкогласованіе, и самое красное демественное – ітѣніе, в похвалу і славу Богу».

Розвиток церковного співу у XVII в. Розвиток церковного співу в Україні почав впливати й на менш освічену Московію. Переяславська угода 1654 р. відкриває тому впливові вільну дорогу. Московський цар Алексей та патріарх Никон стають покровителями нового «лінійного» співу (нотація «київським знаменем»), що за Петра I стає в Московії панівним. В монастирях поширюється новий богослужбний спів. Патріарх Никон вводить в новозаснованому Новоєрусалимському монастирі богослуження з київським співом. Царський боярин Федір Ртищев засновує біля Москви монастир, до якого стягає ченців із Печерської лаври та інших українських монастирів. Він також посилає московську молодь на науку до Києва. З його ж ініціативи священник Іван Курбатов із Путивля закуповує в Києві церковні книги і привозить із собою співаків, між ними архідіякона Печерського монастиря Михайла та «передового співця, творця строчного співу» Федора Тернопільського. Навіть до жіночих московських монастирів прибувають киянки. Такі ж факти, як пошукування за Йосифом За-гвойським із Києво-Печерської лаври в усіх київських монастирях та в Чигирині московським князем Федором Волконським, якому Богдан Хмельницький заявив, що виїзд За-гвойського в Московщину залежатиме виключно від його волі, або відмова митрополита Сильвестра Косіва відпустити в Москву співака Ваську Пікулинського, – ці факти вказують на те, яким великим було

запотребування українців-співаків у Москві, хоч і не завжди ті московські бажання були виконувані.

Світська музика до кінця XVIII ве В українській церковній музиці Бортнянський творить окрему епоху, яка з ним властиво і кінчається. Та імена Бортнянського і Березовського зв'язані вже почасти й із світською музикою, яка ступнево переймає гегемонію, що до того часу належала церковній музиці. Заходить питання, якими шляхами йшов дотогочасний розвиток світської музики?

Писемних музичних пам'яток із давньої минувшини не маємо. Однак арабські джерела з IX в., як і літописні звістки з княжої доби, малюнки на одному з болгарських рукописів, фрески Софійського собору в Києві XI в., а також славна поема «Слово о полку Ігоревім» вказують на існування вже в тих давніх часах української інструментальної музики, військових оркестрів, інструментів, як прості труби, сопілі, бубни, дуди, свиріль, гуслі, 8-струнні слов'янські лютні, дво-ліктеві дудки і т. п. Знаємо про легендарну постать, поета-співця Бояна, а пізніше – з Галицько-Волинського літопису – про співця Митусу за короля Данила. Далі довідуємося про існування верстви професійних музик – скоморохів (мандрівних музик, співаків, танцюристів та авторів здебільшого жартівливих та сатиричних пісень у народному дусі), які існували довший час. У XVI і XVII в. маємо звістки про співаків та музик із так званюс поборових реєстрів. Годиться ще згадати, що в XVI в. зустрічаємося часто в польських, а можливо, й німецьких табулятурах на лютню з українськими танковими мелодіями. З другої половини XVII в. бачимо в Україні вже цілі організації – «музикантські цехи» (статут київського музикантського цеху з 1677 р.). Про «скрипичний цех», що існував під кінець XVII і початку XVIII в., не можемо сказати, чи був це цех скрипаків-виконавців чи ремісників, що виробляли скрипки, однак і така організація була б саме доказом поширення інструментальної музики.

Цікавим явищем були «кріпацькі капели» (інструментальні й вокальні) в другій половині XVIII і першій – XIX в., що існували по панських маєтках

та чимало причинилися до розквіту музичного мистецтва. Між іншим, один із найбільших польських магнатів на Поділлі з кінця XVIII в. – Потоцький мав не тільки свою капелу, а й музичну школу. В Лівобережній Україні славною зі своєю любов'ю до музики була родина Розумовських. Про Олексія Розумовського (1709-1771), що за цариці Єлисавети потрапив на царський двір у Петербурзі, знаємо, що він мав великий вплив на тодішній стан музики на царськiм дворі. Гетьман Кирило Розумовський мав у Батурині свою капелу, а його син Андрій (1752-1836), посол у Відні, був великим меценатом і прихильником музики та приятелював із Бетховеном.

Під час панування в Україні московських царів московський уряд використовує музичні здібності українців для своїх потреб та закладає, між іншим, музичні школи, про що. свідчить, наприклад, розпорядок «правителя Малоросії» А. Рум'янцева з 27 грудня 1737 р. у справі заснування співацько-музичної школи в Глухові. З біографії М. Березовського знаємо, що фаворит цариці Катерини II князь Потьомкін мав намір заснувати музичну академію в Кременчуці, в якій Березовський мав стати директором. Із смертю Потьомкіна цей план розвіявся, й це було одною з причин трагічної смерті Березовського.

Початок національного напрямку в музиці. Як, з одного боку, українська культура взагалі, а музична зокрема, мала величезний вплив на Московію, так, з іншого боку, політична залежність України від Москви залишала чимраз більше від'ємних слідів на українській культурі, в яку почали вдиратися московські впливи у вигляді казармених пісень, «душешціпательних» романсів і т. п.. Змосковщена українська інтелігентська верства віддалюється від своєї рідної культури й рідної пісні, що знайшла ще захист у самім народі, на селі. Та з початком XIX в. і трохи пізніше з'являється нове відродження української музичної культури в національному дусі в новочасному розумінні цього слова.

Предтечами того відродження треба вважати Семена Артемовського (1813-1873) – автора співоігор «Українське весілля», «Ніч під Івана Купала»,

а передусім донині життєздатної опери «Запорожець за Дунаєм», та Петра Ніщинського (1832- 1896) – автора «Вечорниць» (поза тим треба згадати його ж думи «Про Байду» і «Про козака Софрона»). Щоправда, вони ще не мають ні ясно означених тенденцій щодо створення національної музики, ані того професійного підходу до діла, як у Лисенка. Проте їхня діяльність вийшла з глибокого національного почуття, з ядра української музичної сфери – народної пісні. Особливо ж треба підкреслити це в Артемовського, хоч його життєвий шлях ішов далеко від рідного ґрунту, так само як і в Бортнянського. Те, що у великому стилі дав Бортнянський у церковній вокальній музиці: поєднання італійського стилю з духом української культури і традиції, те застосовував Артемовський у ділянці світської інструментально-вокальної музики, поєднуючи італійський оперовий стиль з елементами української народної творчості. До цієї групи треба ще зачислити Миколу Аркаса (1852-1909) – автора опери «Катерина». Солоспіви на слова Шевченка писав також Петро Сокольський – автор опер на українські сюжети, як «Облога Дубна», «Мазепа», «Травнева ніч», які з'явилися й виконувалися по-російськи.

Переломне значення для розвитку української національної музичної культури має поява Миколи Лисенка, постать якого має для цієї культури епохальне значення. Лисенко народився в с. Гриньки на Полтавщині в 1842 р., помер у 1912 р. у Києві. Музичні студії відбував у Липській консерваторії у Райненка (фортеп'яно) та Ріхтера (композиція), опісля ще в Римського-Корсакова в Петербурзі. Його праця починається із записів і обробіток народних пісень, а кінчається витворенням великих вокально-інструментальних форм: кантати та опери. Найбільш характеристичним і важливим для його творчості є його ставлення до Шевченкової музики. Те, що Шевченко дав українському народові в слові, Лисенко намагався перетопити в музику.

2. Особливості музичної анімації.

Музика (з грец. – мистецтво муз) – вид мистецтва, що відображає дійсність у звукових художніх образах.

Музичне мистецтво одне з найдавніших в історії людства. Воно формується за рахунок поєднання двох складових мелодії і ритму, які в свою чергу базуються на звуковій палітрі оточуючого світу

Отже, музика – це мистецтво, що базується на звуках. Вона безпосередньо передає звуковий бік дійсності, а інші її прояви – опосередковано, асоціюючи звукові враження з зоровими, смаковими тощо.

Музика передає великий спектр емоцій, настроїв, почуттів, образів радості, захоплення, екстазу тощо. Важливими особливостями музики є:

1. Образність.
2. Емоційна виразність.
3. Глибина сприйняття.
4. На сприйняття музики людиною впливають акустика залу, температура повітря у приміщенні, якість звуку тощо.
5. Звукотехнічні засоби дозволяють досягти високоякісного звучання музики при значній потужності відтворення.
6. Процес сприйняття не є однаковим для усіх слухачів.
7. У залежності від теми заходу, його форми обираються певні засоби управління сприйняттям.

Образність. Якщо розуміти мову музики, то з її допомогою можна спілкуватись не лише в площині емоцій, а й в площині намальованих нею образів і предметів. Для аніматора-режисера театралізованих програм значущою є:

Емоційна виразність музики. За її допомогою він може досягати високого емоційного накалу вистави, а може знизити його до мінімуму. Зрозуміло, що аніматор, який сподівається на успіх музичного заходу у аудиторії, повинен розумітися на особливостях сприйняття музики.

Глибина сприйняття – гармонійна структура твору. Варто їй

ускладнитися, відійти від звичного стереотипу, і увага слухача слабшає, він не в змозі слідкувати за її розвитком. Проте незалежно від форми анімаційного заходу треба враховувати фактори, що впливають на сприйняття музики людиною: акустику залу, температуру повітря у приміщенні, якість звуку тощо. Слухаючи академічну музику, ми концентруємося на самій музиці. Будь-який сторонній шум порушить гармонію цього процесу.

Анімаційно-розважальні комплекси туристично-рекреаційних закладів мають звукотехнічні засоби, що дозволяють досягти високоякісного звучання музики при значній потужності відтворення (у цих умовах поняття «фізичний вплив» робиться майже матеріальним). Виникає незвичне відчуття «пружності повітря», звукової щільності.

Саме такий психофізіологічний вплив активно використовується аніматорами для активізації моторно-рухового апарату та варіювання емоційним станом. Короточасні зміни позитивних емоцій підвищують ефективність рекреаційного процесу.

Процес сприйняття не є однаковим для усіх слухачів і в будь-яких умовах. Науковці визначають чотири типи сприйняття:

- насолода фізичною красою звучання;
- реакція на емоційний ряд музичного твору;
- створення паралельного ряду зорових уявлень;
- слідування за формою, ритмом, аранжуванням, інтонацією.

Знаючи, що існують різні типи сприйняття музики, можна керувати процесом прослуховування в залежності від загальної мети заходу або переключаючи режими сприйняття у процесі програми.

Плануючи програму музичного заходу, необхідно врахувати її орієнтацію на конкретні музичні запити аудиторії. Це може бути інтерес до певного жанру музики, конкретних творів, самотійної участі у музичному творчому процесі.

Крім того, музична анімація, як і всі інші види анімації, передбачає диференційований підхід аніматорів до організації та проведення музичних

заходів. У залежності від теми заходу, його форми обираються певні засоби управління сприйняттям. При цьому треба враховувати дані про потенційну аудиторію вік, освіту, соціальне становище, географічні національні особливості формувати професійний склад анімаційної команди за принципом вузької спеціалізації. Наприклад, ді-джеї, співаки, музиканти, музичні аніматори-ігровики повинні пройти тестування на професійну придатність ще до початку туристичного сезону. Претенденти на посаду музичного аніматора повинні продемонструвати свої природні здібності до музики (слух, відчуття ритму, вокальні дані) і набуті вміння і навички (рівень музичних знань, володіння інструментом, володіння методикою організації музичних заходів). Так як і більшість представників публічних, творчих професій аніматор повинен бути психологом, знати особливості впливу музики на психіку людини, володіти здатністю відчувати аудиторію, її настрої і потреби.

3. Форми музичної анімації. Прийоми активізації публіки.

Музична анімація має свої форми. Становлення музичних форм анімації відбувалося протягом тисячоліть. Однією з перших був концерт. Спочатку люди демонстрували своє вміння грати на барабанах, потім до них додалися духові інструменти, зроблені з дерева (дудки, сопілки, флейти) Наступним етапом становлення концертного інструментарію була поява струнних інструментів (ліри, кіфари, арфи).

Паралельно розвивалось мистецтво співу. Спочатку це був набір гортанних звуків, що народжувались емоціями людини. Потім це були духовні співи «а капела», тобто співи без супроводу інструмента. І, нарешті, інструментальна музика і спів об'єдналися Люди почали співати під супровід музичних інструментів, а деякі при цьому ще й танцювали.

У Стародавній Греції зародилася традиція об'єднувати ці три види мистецтв музику, спів і танець В результаті з'явилась триєдина хорея, без якої

не могло обійтися жодне свято.

Саме в Греції зародилася більшість форм використання триєдиної хореї у дозвіллевій діяльності, хоча автентична музика і спів зароджувались переважно у сфері повсякденної праці хлібороба, скотаря, ремісника. Під музику працювали раби (підвищувалась продуктивність праці), гребли гребці на галерах (досягалась злагодженість рухів), місили глину чи тісто жінки, вичавлювали сік з винограду винороби (останній процес призвів до появи всесвітньо відомого танцю «сиртакі»). В армії під звуки рогу, а інколи і флейти воїни тримали стрій, йдучи в атаку. Та все ж таки саме у сфері дозвілля триєдина хорея досягла свого апогею. Вважалося, що на творчість музикантів, співаків і танцюристів надихав покровитель мистецтв і муз Аполлон Мусагет Світозарного бога зображували з лірою в руках. Саме завдячуючи міфам про Аполлона, ми дізнаємося про іншу форму музичної анімації – конкурси. Міфи розповідають, що бог нерідко змагався у грі на музичних інструментах навіть зі смертними Але горе тому, хто не оцінить його переваги. Досить згадати про вуха віслиюка, що вирости на голові царя Мідаса, який насмілився віддати перемогу в музичному конкурсі іншому.

На сучасну музичну анімацію найбільше вплинула світська, народна, розважальна музика Навіть великі композитори нового часу писали розважальну і танцювальну музику Так, В А Моцарт розважався створенням фривольних пісеньок на вірші вуличних поетів, а Й С Бах писав менуети -танцювальні мелодії для балів.

Основними формами сучасної музичної анімації є:

- музичний фестиваль;
- фестиваль авторської пісні;
- фестиваль самодіяльної творчості;
- концерт;
- концерти народної музики;
- музичні конкурси;
- салон;
- клубні заходи.

Музичний фестиваль – це комплексна анімаційна програма, основним засобом виразності якої є музика.

Однією з важливих функцій фестивалю є залучення до регіону або країни туристів. Ті ж «Таврійські Ігри» збирали шанувальників популярної музики не лише з України, а й з Росії і Білорусі. Інтернаціональний склад має аудиторія фестивалів «Слов'янський базар», що у білоруському Вітебську, та фестиваль «Нова хвиля» у латвійському місті Юрмала.

Музичні фестивалі розподіляються за віковим цензом (дитячі, молодіжні, фестивалі майстрів (відомих виконавців), за жанром музики (симфонічна, камерна, джазова, народна, авторська), за рівнем професійності виконавців (аматорські або професійні).

Фестивалі авторської пісні сміливо можна назвати пісенно-туристичними акціями. Починаючи з 1960-х рр., з так званого «періоду відлиги» в СРСР, переважно представники технічної інтелігенції почали писати «вільні», ідеологічно не заангажовані вірші і класти їх на просту мелодію. Ці вільнодумні пісні відразу ставали популярними серед народу, а оскільки страх вільно висловлювати свої думки залишився, виконувались вони в лісі на галявині біля наметів. Активні форми туризму створювали своєрідне романтичне підґрунття для народження туристичних пісень, а лісові галявини з вечірнім вогнищем біля наметів ставали найкращими сценічними майданчиками для їх виконавців.

Практика анімаційної діяльності передбачає організацію концертів авторської пісні і в межах туристично-рекреаційних закладів. Вони можуть бути самодостатніми, а можуть входити до складу фестивалів самодіяльної творчості, де туристи демонструють свої здібності у різних видах творчої діяльності образотворчій, танцювальній, музичній, театральній, вербальній.

Фестиваль самодіяльної творчості – це одна з демократичних форм активізації відпочинку туриста. У ньому можуть брати участь не лише ті люди, для яких володіння інструментом – не проблема. Для того, щоб виступити зі сцени такого фестивалю, не обов'язково мати визначні музичні здібності, достатньо бажання. Аніматори можуть виступити як акомпаніатори, співвиконавці пісні. Навіть якщо людина не грає на музичних інструментах, не знає слів пісні, вона може реалізувати своє бажання співати за допомогою караоке.

Натепер караоке як форма музичної анімації дуже розповсюджена у сфері відпочинку. За допомогою цього пристрою можна влаштувати фестиваль караоке для рекреантів, які відпочивають у курортному готелі чи лікуються в санаторії, відпочивають у дитячому оздоровчому таборі чи розважаються в ресторані.

Ще одна поширена форма туристичної анімації – концерт (від лат сопсегто – змагаються). Сьогодні концерт – це публічне виконання музичних та вокальних творів, а також естрадних, драматичних та хореографічних номерів за певною програмою.

З метою ознайомлення туристів з традиційною культурою регіону анімаційна служба влаштовує концерти народної музики, запрошуючи місцеві фольклорні колективи. Це додає різноманітності всій програмі концертних заходів, розширяє кругозір туристів і, що дуже важливо, підтримує і морально і матеріально некомерційні напрями мистецтва, до яких належить автентична музика.

Чільне місце у практиці анімаційної діяльності займають музичні конкурси. Вони розподіляються на два види.

- професійні і напівпрофесійні конкурси музикантів і співаків;
- музично-ігрові конкурси в межах туристично-рекреаційного закладу.

Професійні музичні конкурси можуть бути однією зі складових фестивалів програм, а можуть виступати як самодостатні заходи, що приваблюють туристів.

У випадку, коли передбачається «змішана» аудиторія, яку складають люди різного віку, доцільно використовувати принцип комплексної побудови програми.

Скажімо, у закладі сімейного відпочинку можна створити 2-3 команди, до яких входили б діти, молодь, люди середнього і старшого віку. Відповідними до складу команд повинні бути й ігрові завдання, наприклад:

- конкурс на виконання пісень з мультфільмів;
- конкурс «Знімається кліп», де команди обігрують відомі пісні у відповідному стилі;
- конкурс на знання пісень з репертуару відомого виконавця;
- конкурсна гра «Оркестр», за умовами якої учасники, використовуючи заздалегідь підготовлений реквізит, створюють оркестр з певного жанру музики;
- конкурс вболівальників, в якому ті по черзі співають пісні на задану тему.

Наведений приклад компонування завдань є лише одним з варіантів сценарного плану конкурсно-ігрової програми музичного спрямування.

Ще однією формою музичної анімації є салонні музичні заходи, що відбуваються в музичних салонах і вітальнях.

Салон – це затишне приміщення, облаштоване для елітного відпочинку. Він повинен бути обладнаний музичними інструментами – гітарою, роялем або фортепіано. Інтер'єр салону розробляється спеціально, з урахуванням особливостей рекреаційної культури (пастельні кольори, м'які меблі, зелений куточок, акваріум тощо). При потребі в салоні встановлюються відеопроєкційна або звуковідтворювальна апаратура.

Салон відвідують, як правило, регулярно одні і ті ж люди, що створюють ситуативну спільність. Це шанувальники музичного мистецтва, яким до снаги самостійно, без втручання аніматорів, організувати своє дозвілля, використовуючи матеріальну базу салону. Аніматори лише допомагають ініціаторам у тих випадках, коли рекреанти потребують такої допомоги.

Під час проведення аматорського концерту не повинно бути виконавців і споглядальників. Зрозуміло, що рівень самодіяльних виконавців нижчий за рівень професіоналів, що може призвести до зниження глядацького інтересу до концерту. Щоб цього не сталось, аніматор повинен застосувати прийоми активізації публіки.

В умовах концерту вони можуть бути такі:

- запрошення публіки до спільного виконання пісні чи її приспіву;
- створення ефекту залу, що рухається, коли публіка робить синхронні рухи, імітуючи вітер, хвилі, світлову ілюмінацію (якщо дозволяють правила пожежобезпеки) ;
- проведення музично-пісенних ігор з публікою у паузах між виступами артистів (змагання між двома частинами аудиторії на вправність виконання тематичних пісень, наприклад, які починаються на «Ой», або мають у текстах імена, або присвячені темі кохання) ;
- проведення не-музичних активізацій (ігри з надувними кульками, паперовими літаками тощо). Бажано, щоб по закінченні концерту його активні учасники, крім аплодисментів, отримали б і пам'ятні призи.